C. Schlütter

de

theologia in genere

considerata.

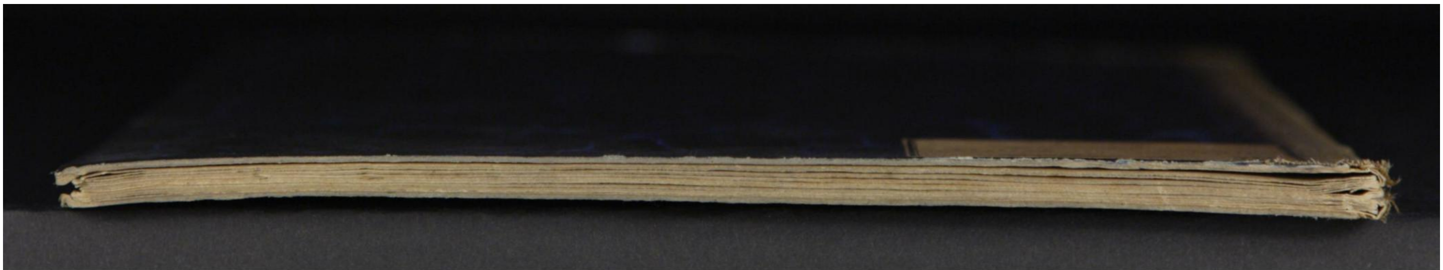
Hafn., s.a.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
1,-3 4° 00008 Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
1,-3 4° 8

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
1,-3 4° 00008 Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
1,-3 4° 8

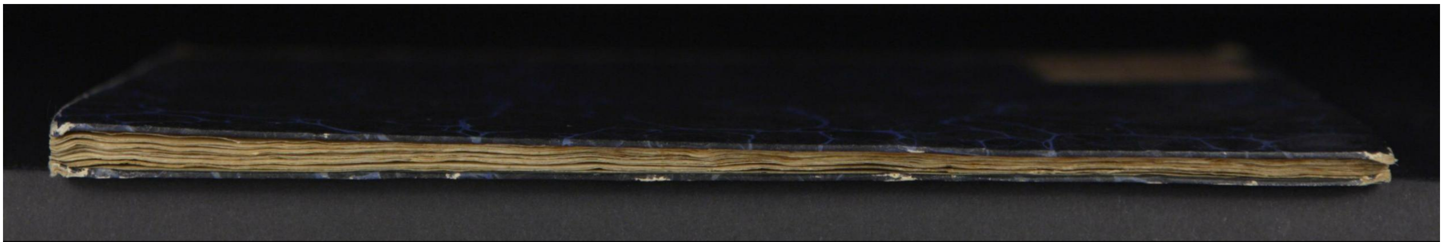
Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
1,-3 4° 00008 Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
1,-3 4° 8

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
1,-3 4° 00008 Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
1,-3 4° 8

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
1,-3 4° 00008 Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
1,-3 4° 8

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
1,-3 4° 00008 Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
1,-3 4° 8

1,– 3.

DET KONGELIGE BIBLIOTEK
DA 1.-2.S 1 4°

1 1 01 0 4 00008 0

+REX

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
1,-3 4° 00008 Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
1,-3 4° 8

THEOLOGIÆ SECULARIS TRACTATIO PROTHEORETICA

DE

THEOLOGIA IN GENERE CONSIDERATA

SECTIONIBUS DUABUS ABSOLUTA

Quam

Auſpiciis conſecratam Divinis,
Publice examinandam
In Regia Hafnienſium Academia
ad diem XI. Novembr:
proferet

CHRISTOPHORUS SCHLETTER
S. S. Theologiæ Prof: Reg:
Reſpondente
ANDREA MARTINI LUNDIO
Phil: Baccalaureo.

1211

HAFNIÆ,
Literis HENRICI GÖDIANI, Acad. Typogr.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
1,-3 4° 00008 Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
1,-3 4° 8

ILLUSTRISSIMO ET EXCELLENTISSIMO
DOMINO
DOMINO
P E T R O
COMITI IN GRIFFENFELD
DOMINO DE SAMSOE, BRATTINGSBORG ET WISBORG,
NOBILISSIMI ORDINIS ELEPHANTINI EQVITI,
EQVITI AURATO ORDINIS DANEBROGICI,
SACRÆ REGIÆ MAJESTATIS
MAGNO REGNI CANCELLARIO
CONSILIARIO INTIMO
PRÆSIDI IN COLLEGIO STATUS ET CANCELLARIÆ. &c.
PRÆFECTURÆ TONSBERGENSIS GUBERNATORI REGIO
BENEFICENTISSIMO ACADEMIÆ CONSERVATORI &c.

THE-

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
1,-3 4° 00008 Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
1,-3 4° 8

THEOLOGIAM SECULAREM
EJUSQVE
TRACTATIONEM PROTHEO-
RETICAM
DE
THEOLOGIA IN GENERE
CONSIDERATA
D. D. D. C. Q.
QVI
UNO ILLI
SECUNDUM DEUM
RENASCENTIS SUÆ
FORTUNÆ FELICITATIS BEATITATIS
AUTORI PARENTI PROCREATORI
SE TOTUM DEBET

CHRISTOPHORUS SCHLETTER.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
1,-3 4° 00008 Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
1,-3 4° 8

Tractationem hanc *protheoreticam*, *de Theologia in genere conſiderata*, Ingenio Judicioq; exaſciatam, & varia eruditione expolitam, legi ac percenſui, nec in ea qvicqvam offendi, qvod cum ὑποτυπώσει ὑγιαινόντων λόγων pugnare, aut cum bonis moribus adverſâ fronte concurrere viſum ſit. Dignam proinde judico, qvæ publicam lucem adſpiciat, & pluribus ſui ſimilibus, bono cum Deo ſeqvuturis, facem præferat. Id qvod teſtor

JOH. WANDALINUS D.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
1,-3 4° 00008 Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
1,-3 4° 8

THEOLOGIÆ SECULARIS DIDACTICÆ TRACTATIO PROTHEO-RETICA, DE THEOLOGIA IN GENERE CONSIDERATA.

SECTIO PRIMA.

CAPUT PRIMUM.

Theologiæ antiqvitas: nomen ejus à qvibus Gentibus ad Chriſtianos transmiſſum: Græcorum Poëtarum & Philoſophorum ætates: Heſiodi Θεογονία *apud Theodoretum: Pherecydis Theologia apud Clementem Alexandrinum; ejusdem* Θεολογέοντα*; locus Diogenis Laert: â Caſaubono emendatus: Theologiæ vox apud Platonem: Aphrodiſieus, Fonſeca, Caſaubon: notati, in explicatione vocis* Θεολογικὴ *apud Ariſtotelem: Accorombonius & Alcinous laudati: nomen Theologiæ Aboriginibus ignotum: Varro* πολυγραφότατος*, ejus libri Antiqvit: Roman.: Scriptores Sacri Eccleſiaſtici primi ſeculi, an in ipſis nomen exſtet Theologiæ; Nomenclatura Theologi in* ἐπιγραφὴ Ἀποκαλύψεως*, an Johannis Evangeliſtæ? an Dionyſii Areopag: Nicephorus, & Cornelius à lapide notati. Nomen Theologiæ ſeculo ſecundo & ſeqventibus celebratum: Theologia Gentilis deleta, Theologia Eccleſiaſtica Evſebii: Regula ſeu ſumma doctrinæ fidei Patrum & Doctorum Eccleſiæ:* σωματοποίησις *doctrinæ fidei: inſtituti noſtri in tractatione Theologiæ ſecularis didacticæ, explicatio.*

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
1,-3 4° 00008 Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
1,-3 4° 8

SImul cum Eccleſia nata eſt S. S. Theologia, ſenior ipſa, qvam eſt ejus nominis ætas, qvod qvidem unde, & à qvibus gentibus Chriſtiani habeant, tametſi incerta notitia ſit, ante Platonis tamen ætatem, neminem illud literis memoriæq; tradidiſſe, liqvidò, qvod credimus, affirmaverimus. Qvamvis enim, ut altius memoriam replicemus Græcorum, Ὁ τοῦ Οἰάγρου Ὀρφεὺς θρᾴκιος, ἱεροφάντης καὶ ποιητὴς ἅμα, μετὰ τὴν τῶν ὀργίων ἱεροφαντίαν, καὶ τῶν εἰδώλων τὴν Θεολογίαν, παλινῳδίαν ἀληθείας, ut verè Clemens, (a) εἰσάγει; nullo tamen loco, μυσταγωγὸς ille, (b) nomen uſurpavit Theologiæ.

Troicis autem, poſt illam ætatem, temporibus, neq; Linus, neq; Muſæus, neq;, qvi tum qvoq; fuerunt, Thamyris & Philammon, qvi omnes παλαιότατοι τῶν ποιητῶν ἐγένοντο, (c) neq; infra illos, aut Homerus qvi Θεολογεῖ; (d) aut Heſiodus ὁ Ἀσκραῖος ποιητὴς, cujus Θεογονίαν cum Clement. (e) non Θεολογίαν, ex recentiorum lectione citat Theodoretus, (f) voce Theologiæ uſi ſunt, omnes qvamvis παρὰ τῶν προφητῶν τὴν θεολογίαν δεδιδαγμένοι, anthore Clem: (g) Deniq; apud illos, qvi hos inſecuti ſunt, Philoſophos, Pythagoram τὸν μέγαν, Clem: (h) Anaximandrum, iisq; ſeniores, Thaletem τὸν ἐπικληθέντα σοφὸν, ut ait Clem, (i) & Pherecydem, (cujus Theologiam, fieri potuit, ut eo citaret Clemens (k) qvod iſte παρὰ Φοινίκων λαβὼν τὰς ἀφορμὰς ἐθεολόγησε περὶ τοῦ παρ' αὐτῷ λεγομένου ὀφιονέως θεοῦ καὶ τῶν ὀφιωνιδῶν &c. ut ait Euſeb: (l) niſi id eſt qvod itidem ſuſpicamur, Θεολογοῦντα Pherecydem reliqviſſe, ſi rectè Philoſophum in Diogene Laërtio capit Caſaubonus (m) iisq; adductum, Philoſophi Theologiam laudaſſe Clementem (n)) poſteaq; apud reliqvos ad Platonem uſq;, nuſqvam nomen comparet Theologiæ. Hic autem ejus mentionem qvod injecerit, (o) noſtris oculis; qvod autem Ariſtoteles ejus meminerit (p) nec Aphrodiſieo ejusve interpreti credimus, (q) nec Fonſecæ, (r) nec Caſaubono, (s) qvi perſvadere nobis conatur, interpretationem Græco textui melius reſpondere, qvæ vocem Ariſtotelis Θεολογικὴ reddit verbo *Theologia*. Accorombonium (t) ferimus, cui Divina eſt ſcientia, qvæ Stagiritæ eſt Θεολογική. Alcinoum (u) probamus, qvi τοῦ Θεωρητικοῦ, ſeu Philoſophiæ theoreticæ Θεολογικὸν vertit *Theologica*. (ſuppl. ſcientia) Porro an Oenotriis Theologiæ nomen proditum fuerit viris & Aboriginibus, primis Saturniæ incolis, ex iſtorum temporum tabulis, qvæ tum, Tertuliano authore, (x) nullæ, fruſtrà reqviſiveris. Ex qvo autem tempore in Latio Roma caput extulit, nemo

toga-

(a) Admonit: ad Gentes. pag 48.
(b) vid. Clem. ibid. pag: 13.
(c) Theod: Serm: II. ad Græc. Infid. pag, 29 edit. Commel.
(d) Clē. Alex. Adm. ad Gentes. pag. 16.
(e) Adm. ad Gent. pag. 16.
(f) Serm. II. ad Gent. p 35. Confer Not. Fr. Sylburg.
(g) lib. Strom. V. p. 557.
(h) lib. Strom. I. p. 323.
(i) lib. I. Strom. pag. 299.
(k) lib. I. Strom. pag. 571.
(l) lib. I. Præp. Evan. cap. X. p. 41. n. edit:
(m) notis ad Pherecydem Laert: vid: Epiſt. Thalet. ad Pherecyd.
(n) lib. cit.
(o) lib. de Republ. ſeu Pol. II.
(p) lib. Metaph. VI. cap. I. XI. cap. 17.
(q) vid. Comment. Alex: Aprodiſ. in h. l. Intetpr. Joann. Geneſio Sepulveda. pag. n. edit 226. 260. ſeq.
[r) Comment. in Metaph. Ariſt. l. VI. cap. 1. XI 6.
(s) vid Ariſt. Caſaubon. Tit. operis.
(t) Interp: Locor. Obſcur. Ariſt. p. 769. n. edit.
(u) Introduct. in Philoſophiam Platon. cap. VII. p. n. edit. 469. (x) Apologet. cap. X. vid. explic. & Not. de La Cerda in h. l pag. edit. n. 93. 96.

togatorum, literis luculentioribus nomen Theologiæ illuſtravit, M. T. Varrone, illo πολυγραφωτάτῳ, qvi de libris Antiqvitatum qvadraginta & uno, ſedecim poſterioribus, qvibus res Divinas complexus eſt, τὸ πᾶν Θεολογίας Græcorum εἶδος, qvod εἰς τρία γενικώτερον διαιρεῖσιν, ut ait Euſeb. (y) & qvicqvid reconditum habent αἱ τῆς ὕβρεως Θεολογίαι de qvibus Clem., (z) explicavit & expoſuit, (α) Et qvoniam ad incunabula Eccleſiæ N. T. ventum eſt, perſvaſiſſimum habemus, contra qvamvis nitentibus illis, qvorum hac in parte παρισορησίας vitium meritò notatum eſt, S.S. Theologiæ nomen, apud neminem Scriptorum Sacrorum & Eccleſiaſticorum, qvi natam & adhuc rubentem, ulnis qvaſi exceptam, manibus geſtarunt ſuis, Pauli παρθένον, (β) uſqvam ſeſe præbere conſpiciendam. Nomen enim à Theologia, ipſum ſibi indidiſſe Johannem, in ἐπιγραφῇ τῆς ἀποκαλύψεως tam facilè adducimur ut credamus qvàm facilè credimus Nicephoro, (γ) De Gregorio Neocæſarienſi Epiſcopo referenti: ἔγγραφον τῆς Θεολογίας τὴν πίστιν, ἣ τῆ Θεοῦ μήτηρ, διὰ τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου φανεῖσα, τούτῳ παρέχει. Ut autem qvam antiqviſſimum nomen Theologi Johanni datum, faciat Cornelius à lapide, Ludovici Alcazaris Hiſpalenſis auctoritate motus, magno tamen nobis argumento, eſt ætas diſtinctionis inter οἰκονομίαν & θεολογίαν, cur credamus, ante ſeculum tertium, iſtum Evangeliſtæ titulum Eccleſiam ignoraſſe. Poſtqvam autem ſeculo ſecundo, rarius licet; (δ) ſeculis ſeqventibus apud Patres Eccleſiæ (ε) freqventius apparuit, tum verò apertè cognitum eſt, qvantò ſanctior ſublimior & illuſtrior qvàm reliqviſſent ἑλλήνων (ζ) δεισιδαίμονες, non modò titulus & nomen, ſed ipſa qvoq; qvæ myſteriis ſuis titulum præferebat, doctrina, à Patribus Chriſtianis ad poſteros perventura eſſet, cum, accenſum ἀπὸ τοῦ πατρὸς τῶν φώτων, (η) lumen habere cœpit literarum divinarum. Ac initio ſtatim, τῶν ποιητῶν καὶ φιλοσόφων, τῶν μαντέων καὶ σοφῶν omnis fracta auctoritas eſt, in qvos invectus Athenagoras (θ) τίς οὐκ ἂν, inqvit, οἶμαι, ἐπὶ τοῖς τοιούτοις μύθοις, φιλοθέους μᾶλλον δὲ ἀθέους τῆς ἀμαθίας καταμέμψοιτο; contra vindicati προφῆται (οἱ) πνεύματι ἐνθέῳ ἐκπεφωνήκασι, καὶ περὶ τοῦ Θεοῦ, καὶ περὶ τῶν τοῦ Θεοῦ, laudes peragente Athenag: (ι) qviq; ut infra idem de Moſe, Eſaia & Jerem:, καθ' ἔκστασιν τῶν ἐν αὐτοῖς λογισμῶν κινήσαντος αὐτοὺς τοῦ Θεοῦ πνεύματος, ἃ ἐνηργοῦντο ἐξεφώνησαν. Ἄδυτα ἄθεα, de qvibus Clem., (κ) occluſa: ξόανα, παλλάδεια, omniaq; ἀγάλματα dejecta, (λ) omnis modus ἀπάτης Θεῶν περὶ ποιητικός (μ) profligatus eſt. Jamq; φοινίκων Αἰγυπτίων, Θεοῦ, δαιμόνων καὶ ἡρώων qvos ſecundum Thaletem profert Athenagoras (ν) vel ut alii (ξ) περί τε Θεῶν καὶ τῶν παρ' αὐτοῖς ἡρώων. Item τῶν ἀπορρήτων τελετῶν καὶ κρυφίων μυστηρίων, ipſa deniq; κατὰ Ῥωμαίους Theologiâ, tenebris ab Euſebio (ο) damnatâ, Theologia ἐκκλησιαστική lucem,

(y) lib. præp. Evang. IV. cap. I. pag. 130. n. edit.
(z) Adm. ad Gent. pag 40. n. edit.
(α) vid Auguſt. de Civit Dei lib. VIII.
(β) II. Cor. XI. 2.
(γ) Hiſt. Eccleſ. lib. VI. cap. 17. pag. 408. n. edit.
(δ) vid Athenag: Apol. p. 22.
(ε) vid: Clement lib. I. Strom. pag. 228 n. edit. Orig. in Philocal. cap. XV. p. 124. Et alibi, cum notis Tharini, Nazianz., alios.
(ζ) vid. Clem. Admonit. ad Gent. p. 10.
(η) Jacob. I. 17.
(θ) Apol. pag. 24. conf p. 10 25.
(ι) Apol. p. 10. 11. 12. conf. Juſtin. Mart. Exhort. ad Gent. à p. 1. ad 6. ſeq.
(κ) Adm. ad Gentes pag 9.
(λ) vid. Clem. Admon ad Gent. p 31.
(μ) Clem. Alex. Admon, ad Gent p. 16.
(ν) Apol. pag. 28.

(ξ) Clem. Admonit. ad Gentes. (ο) præpar. Evang. lib. I. cap 10. & lib. II. p. 61.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
1,-3 4° 00008 Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
1,-3 4° 8

proferente eodem (π) in Eccleſia viderat; Summamq́; doctrinæ ſeu regulam, ut appellant, fidei, ſibi à Patribus Eccleſiæ (ρ) traditam acceperat, cum longo poſt tempore, ſinceri & incorrupti Eccleſiarum noſtrarum Doctores, tanqvam Apoſtolorum ex filiis nepotes, & S. S. Theologiæ hæredes à Patribus relicti, Theologiæ Didacticæ jam tum ab orbe condito ſummatim traditæ, poſtea fuſius dilatatæ, evidenter illuſtratæ, & confeſſionibus concordia pia & unanimi conſenſu repetitis, ab erroribus maſculè vindicatæ, i.e., cuſtodite & ſancte conſervatæ ac retentæ (σ) σωματοποιΐαν aggreſſi, Syſtema ejus tractatione capitum, locorum & Articulorum doctrinæ fidei, ubertate τῶν ἁγίων τοῦ Θεοῦ ἀνθρώπων referta, primum qvidem ordinata, poſt ὑπομνηματικαῖς, &, propoſita Majoribus noſtris à turbatoribus hæreticis neceſſitate, ἀνασκευαστικαῖς καὶ κατασκευαστικαῖς commentationibus ſacris aſtructa, alius poſt alium, inde à repurgatæ Eccleſiæ i.e. Magni Lutheri & fidi ejus ὑπερασπιστοῦ, Philippi Melancthonis temporibus, confecerunt. (τ) Id qvod nobis itidem certum eſt agere, & S. S. Theologiam viatorum Revelatam *Didacticam*, omnium retro *ſeculorum*, ſerie Hiſtoriæ Sacræ & Eccleſiaſticæ cum ordine σωματοποιήσεως conjuncta, pertractare, iisq́; præmiſſis, qvæ ante nos alii, in προθεωρίᾳ momentorum Generalium, ὀνοματολογίαν & πραγματολογίαν ſpectantium, & ſpecialium, Religionem veram, S. Scripturam, & Concluſiones Theologicas ſpectantium, verſati, de Præcognitis Syſtematis Theologici præfati ſunt, ea exigere & perſeqvi, qvæ Syſtema ipſum abſolvunt, idq́; ut qvorum nobis in Academia, à Sacra Regia Majeſtate indulgentiſſimè data provincia eſt, eorum pro parte virili teneamus propoſitum. Qvod qvia ſine TE non poſſumus, incipe & perfice opus, O qvi fidei noſtræ Dux es & perfector, Amen.

(π) vid. Euſeb. l. III. Ἐκκλησιαστικῆς Θεολογ:

(ρ) vid. Iren. apud Epiph. Hæreſ. XXXI. pag. 201. ſeq. n edit. Conf. Heinich hiſt. Eccleſ. ſecul II cap. III. pag. 233. Tertul. Oper. Tom III. lib. adverſus Jud cap. XIII p. 405. Gerh. Exeg. de S. S. c. 25 pag. 203.

(σ) vid. Lyſer. Epiſt Dedicat. præmiſſ L.L. Chemnit.

(τ) vid Chemnit. de uſu & utilit. Loc. Theol. & iis præmiſſ. Epiſt. Dedicat. Lyſer.

CAPUT SECUNDUM.

Theologiæ exiſtentia, vox ejus ἄγραφος: *ejus* ὀνοματολογία: *Deductio & Etymologia: Junius & Sohnius notati:* λόγου *diſtinctio, ſine eſſentiali verbi interni & externi diviſione:* Θεολογία *ut* σωματολογία *ab Objecto denominata:* Θεολογεῖν, περὶ τοῦ Θεοῦ καὶ τὰ Θεῖα διαλέγεσθαι: *Homonymia Theologiæ, vis ejus abſolutè & reſpectivè accepta: Theologia* πρώτως *ſic dicta,* ἀρχέτυπος καὶ ἔκτυπος, *communicabilis & communicata. Falſa Diabolorum, & hominum extra Eccleſiam, & in Eccleſia ſe-*

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
1,-3 4° 00008 Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
1,-3 4° 8

ſeductorum: vera humanæ Chriſti naturæ, Angelorum bonorum, Hominum ψιλῶν, comprehenſorum, viatorum, concreata & concreatæ ſuperaddita: revelationis, vel non ſcriptæ, eaq́ naturalis ἔμφυτος ἐπίκτητος: vel ſcriptæ, Theologia pro Sacra Scriptura V. T. Θεουργία: Riccardus in citatione Dionyſii notatus: Prophetæ & Apoſtoli junctim, Prophetæ ſeparatim Theologi appellati: Locus Euſebii Cæſarienſis apud Riccardum: Theologia pro Θεοσοφία, Θεοσέβεια, Theologia in Θεωρήμασι τῆς Θεότητος filii Dei occupata: Οἰκονομία, ejus varia ſignificata, ad duo qvaſi genera relata à Nazianzeno: οἰκονομία ἐν σώματι, ejus ſignificata. Locus Ignatii ab Uſſerio ex Theodoreto depromtus: Locus Ignatii apud Caſaubonum depravatus, οἰκονομία ab Evangeliſtis tribus, Θεολογία à Johanne tractata: Johannes Theologi titulo inſignis.

EX iis qvæ à nobis ſuperiùs allata ſunt, perceptum intellectumq́; eſſe oportet; conſentiente & cum ſeculis inveterata hominum opinione, verè dari Theologiam, qvanqvam vox ipſa ἄγραφος ſit; tamen iis, qvæ fuſius infra à nobis de revelatione in actu, ut loqvuntur, (a) poſita tradentur, idem ad veritatem, non opinionem tantùm, uberiùs firmiusq́; comprobabitur. Atq; ut ab Etymologia, præmittenda proficiſcatur S. S. Theologiæ Ὀνοματολογία, qvæ Homonymiam & Synonymiam complectitur; derivatur Θεολογία ἀπὸ τοῦ θεολογεῖν, conflata, ſicut & verbum, ex vocibus Θεὸς & λόγος, qvarum utriusq́; vi, Theologiam reddideris λόγον περὶ τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν θείων, concinnè magis, ex mente noſtrorum, (b) qvàm ſi λογίων τοῦ θεοῦ γνῶσιν: rectius, authore Gerhardo, (c) qvám ſi cum Junio (d) & Sohnio (e) λόγον θεοῦ, ſermonē Dei de ſeipſo, expoſueris, qvomodo Principium ſui Principiati ſalutandum eſſet nomine, vid. Calov. (f) Qvamvis enim τῷ λόγῳ τοῦ θεοῦ ἔσω, qvo Deus ſeipſum pleniſſimè cognoſcit & intelligit, καὶ τῷ ἔξω, qvo ſe nobis revelavit; ipſi etiam τῷ λόγῳ τοῦ ἀνθρώπου τῷ ἔσω, qvo vera Dei γνῶσις mente animoq́; percipitur, & τῷ ἔξω, qvo hauſta de Deo & rebus divinis notitia, aliis vel viva voce, vel ſcriptis traditur, locus hìc in tantum relinqvatur, in qvantum

(a) Calov. Proleg. de Nat. Theolog.

(b) Gerhard. Prooem. de nat. Theol. §. 2.

(c) Proœm. de Nat. Theol §. 2. conf. Calov. Prolegom. de Nat. Theol. §. I. p 2.

(d) Franciſc Jun. de Theol c. 1.

(e) Tom. I. oper. pag. (citante Gerhardo) 66.

(f) Proleg. de Nat. Theol.

λόγος λόγον invicem præſupponit, & ab uno alter dependet, diſtinctioq; nihil diviſioni Eſſentiali, inter verbum Dei internum & externum, ἀγράφῳ ἢ ἐγγράφῳ, affine habet, cum unum idemq; Dei verbum ſit, rectè docentibus noſtris (g) qvomodocunq; demum modi revelationis diſtingvuntur: nihilo tamen rectius Θεολογίαν reddideris ſermonem Dei de ſeipſo, qvàm σωματολογίαν ſermonem corporis de ſe ipſo, qvæ ratio par aliorum qvoq; eſt, qvæ, ut rectè notat Calovius, (h) ab *Objecto* denominanda ſunt. Eò valet, qvod cum Patres Græci verbum θεολογεῖν, non ἀντὶ τοῦ Θεὸν λέγειν καὶ ὁμολογεῖν, ut Gregor., (i) vel ἀντὶ τοῦ θεοποιεῖν, ut in indice verborum & phraſεων, verbum apud Theodoretum (k) exponit Frid. Sylburgius, nec ἀντὶ τοῦ ἐπαινεῖν (l) verum ἀντὶ τοῦ περὶ, τοῦ Θεοῦ καὶ τὰ Θεῖα, ut ille ait, (m) διαλέγεσθαι, cum Præpoſit. περὶ *materiam* qvam appellant *circa qvam* deſignante, jungunt, (n) evidenter probent, & verbum ipſum abſolutè poſitum, ut apud Athenagoram (o) & Clementem; (p) & nomen ipſum Θεολογία ab *Objecto* ſuo Deo, qvem *principem* qvoq; *cauſam* & ultimum *finem* agnoſcit, appellationem ſibi vendicare. Verbo: Theologia, ut alii loqvi amant, (q) *à Deo docetur, Deum docet*, &, *ad Deum ducit*, conſeqvitur ergò qvod *à Deo* rectè denominationem accipiat.

Homonymiam S.S. Theologiæ qvod attinet, vim ejus cum noſtris (r) accipimus, vel *abſolutè*, vel *relatè* & *reſpectivè*. *Abſolutè*, non qvâ eſt habitus animi, ſed ut *ſecundum eſſentiam, in ſe, natura & genere ſuo, ſimpliciter eſt*: ſeu ut *pura* & *abſoluta ſua natura eſt*, neqvicqvam commixtum & concretum habens, diſpar ſui aut diſſimile, adeoq; ut ſemper *in ſe ſimpliciſſimè* conſiſtit, *unaq;* & *eadem eſt*, ad *nullum* vel *principium*, vel *ſubjectum*, vel *objectum determinata*, nullo pacto *qvà perſonas, loca, tempora, ſimilesq; circumſtantias mutabilis, ſanctiſſima, integerrima, & incorruptiſſima*; qvalem aliam nemo dederit, qvàm ἄκτιστον καὶ οὐσιώδην, eſſentialem, increatam, infinitam, perfectiſſimam, & abſolutiſſimam, qvà Deus *ſe ipſum in ſe ipſo* cognoſcit, & extra ſe omnia ac univerſa *per ſe ipſum*, actu ſcientiæ individuo & immutabili. (s) Walth. (t) qvæ qvidem ſcientia, cum Dei ipſius eſſentia ſit, conſeqvitur qvod & ipſe Deus ſit, ut rectè Jacobus Mart. (u) *Reſpectivè* autem & *relatè*, non qvà diſciplina eſt & doctrina, ſed ſecundùm *exiſtentiam*, vel, *ut exiſtit in Subjecto*, adeoq; ratione *illius, qvod* reſpectu *ſubjecti ipſi adjacet*, conſiderata; qvomodo vis Theologiæ in eam ducitur, qvæ ſibi hoc nomen vendicat πρώτως; ſapientiam, inqvam, eandem, qvam ſupra venerati ſumus, conſideratam h. l. *non abſolutè*, ut eſt ipſe Deus, ſed *reſpectivè*, ut eſt Dei, locum *ſubjecti*, noſtro hoc concipiendi modo, obtinente Deo; utq, ad ipſum ſeu ἀρχέτυπον & πρωτότυπον, exemplar fontemq; omnis ſpiritualis ſapientiæ & intelli-

(g) vid. Walth. Miſcel. XIV Diatr. de Nom. Theol Conf. Gerhard. Prooem. LL § 18.
(h) Prolegom. de Nat: Theol. pag 2. Conf. Olear. Ind. Bald. Gen. Claſſ I. de Theol. in genere.
(i) Epiſt. 26. al. 20. p. n. ed. 789. conf. Bill. Schol. in Nazianz.
(k) Theodoret. ſerm II. p. 35. v. 31. Serm. V. p. 690. Conf. Ind. Sylburg in verbo Θεολογεῖν.
(l) Vid. Euſeb. Orat. in laud. Conſt. de Chriſto, p. 471.
[m] Nazianz. Apol. Orat. I. p. n. ed. 17. qvod p. 3 per τὰ Θεῖα φιλοσοφεῖν. reddidit, Origenes autem de Moſe Philocal. cap. XVIII. per τὰ τοῦ Θεοῦ περιϊστάναι p. n. ed. 171. Conf. Euſeb. Orat. in laud. Conſtant. p. 467.
(n) vid. Athenag. Apol. p. 21. n. edit.
(o) Apol. p. n. ed. 20. 27.
[p] lib. VI. Stromat. p. 642.
(q) Thom. part. I q. I. art. 7. Albert. I. Sect. diſtinct: I. art. 2. apud Gerhard. Prooem. de Nat. Theol. § 2.
[r] vid. Jac. Mart. part. Theol. Diſp. II. §. 20. ſeq. q. 33. 43. ſeq. Diſp. IV. p. 90.
(s) Vid. Gerhard. Proœm. Theol.
[t] Miſcel. XIV. Diatr. de Theol. in genere §. 8. pag. 199.
[u] De Theol. Diſp. II. theſ. XVI pag. 25.

gen-

gentiæ, in creaturis intelligibilibus, diſtingvendum à *conceptu qvem habet Deus de communicanda ſua ſapientia cum iisdem*, in Deo *eſſentialiter*, in natura Chriſti humana, *per unionis perſonalis gratiam communicata*, *poſſeſſivè*, & *uſurpativè*, utq; Palus ait, (x) σωματικῶς exiſtentem, reſpectum [x] Col. II. 9.
ſuum habet ἔκτυπος δευτέρως dicta Theologia, *communicabilis illa*, ſeu *in potentia*; & *communicata*, aliàs dicta Theologia *in Subjecto*, non *ſimpliciter una*, ſed *varia*, pro diverſa variorum ſubjectorum conditione, à *natura* in unoqvoq; *corrupta*, & *gratia*; adeoq; vel *falſa* vel *vera*. *Falſam* impropriè, ψευδωνύμως, καθ᾽ ἄνθρωπον οὐ καθ᾽ ἀλήθειαν, ut rectè notat Waltherus, (y) nomine Theologiæ appellatam, attribuimus Diabolis, & [y] Miſcel. XIV. Diatr. de Theol. in gen. qv. II. § 3.
hominibus à veritate cœleſti aberrantibus: Illorum aliam *concreatam*, per ἀρχὴν ſignificatam ab Apoſt. Juda, (z) aliam *intuitivam* à conſpectu ju- [z] Epiſt. v. 6.
ſtiſſimi Judicis, in שְׁאוֹל authore Davide (α) *eſſentia* & *operatione* præſen- (α) Pſal. CXXXIV. 8.
tis, dictam; aliam *revelatam* per id qvod γέγραπται, (β) *experimentalem* (β) Matth IV. 4. 6.
aliam, uſu rerum ἐν τῷ περιπατεῖν, de qvo Apoſtolus Petrus, (γ) compa- (γ) I. Pet. V. 8.
ratam, literæ divinæ nobis inſinuant, partibus ſuis omnibus, ex vera conf. Job. I. 3. II. 1.
noſtrorum (δ) ſententia, *vitiatam*. Horum extra Eccleſiam *Gentilem* (δ) Vid. Theol. Pol.
ſeu *Ethnicam*, *Judaicam* ſeu *Samaritanam*, *Turcicam* ſeu *Muhammedanam*: Joh. Frid. König de
in Eccleſia, *Pſeudochriſtianam*, *Mataiologiam*, *Hæreticam*, *Schiſmaticam*; mo- Ang. Mlais. p. 51.
numenta S. S. & Eccleſiaſtica, in proſpectum orbis producunt; qvo- §. 214. Conf. Olear.
rum explicationem tum *nominalem*, publicis prælectionibus explicatam, Ind. Gen. Bald. Theol. Poſit. Art. XXI.
tum *realem* nobis propoſitam, repetere & abſolvere ingrediemur, cum ad ea S. S. Theologiæ ſecula ventum erit, qvæ ſibi, perſecutionibus & hæreſibus infeſta, Eccleſia habuit. *Vera* *propriè dicta Theologia* ἔκτυπος, *creata*, & *finita*: vel in *humana* Chriſti *natura* eſt *habitualiter*, & *ſubjectivè*, & ſecundùm modum capacitatis naturæ creatæ, qva Servator προέκοπτε τῇ σοφίᾳ ut Scriptura leqvitur (ε) ἐξόχικως tamen inhærens: vel (ε) Luc. II. 52.
in *Angelis*, ſive ea ſit *concreata* per ἀρχὴν in literis ſacris (ζ) deſignata: ſi- (ζ) Iud. v. 6.
ve *intuitiva* ab intuendo διὰ παντὸς τὸ πρόσωπον τοῦ πατρὸς (Χριστοῦ) τοῦ ἐν τοῖς οὐρανοῖς ſecundum Matth. (η) comparata; ſive *experimentalis*, διὰ τῆς ἐκκλησίας, (η) cap. XVIII. 10.
tradente Paulo (θ) acqviſita, eluceſcente in opere redemptionis, εἰς ὃ (θ) Eph. III. 20.
ἐπιθυμοῦσιν οἱ Ἄγγελοι παρακύψαι, ut Petrus ait, (ι) inq; Gentium per præ- (ι) I. Pet. I. 12.
dicationem Evangelii vocatione, τῇ ποικίλῳ, ut Paulus, (κ) τοῦ Θεοῦ σοφίᾳ & (κ) Epheſ. III. 10.
miſericordiâ; vel in *hominibus* ψιλοῖς tam *comprehendentibus*, ſeu *comprehenſoribus* beatis & ſanctis, ad qvorum καταλαβεῖν, ſeu perfectam Dei notitiam, Paulus (λ) aſpirat, qvàm degentibus, ſecundum Matthæum, (μ) (λ) Phil. III. 12.
ἐν τῇ ὁδῷ, ſeu *viatoribus*; diſtincta in *concreatam*, qvæ ἐπίγνωσις erat καθ᾽ (μ) Matth. V. 15.
εἰκόνα τοῦ κτίσαντος eum, qvem, Paulo Authore, (ν) Coloſſenſes eſſent ἐνδυσάμενοι; & *concreatæ ſuperaditam*, ſeu *revelatam*, eamq; vel *revelationis* non (ν) Col. III. 10.

ſcri-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
1,-3 4° 00008 Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
1,-3 4° 8

ſcriptæ, conſideratam reſpectu modi communicationis, vel *conjuncti*; qvo ante lapſum & per *Naturam*, &, reſpectu legis primordialis αὐτοπροσώπως promulgatæ per *gratiam* communicata eſt, de qva Moſes cum ait: (ξ) וַיְצַו יְהוָה אֱלֹהִים עַל־הָאָדָם vel *ſolitarii*, qvo, Naturalis Theologiæ reliqviis mutilatis, Theologia ſupernaturalis per *gratiam ſupernaturalem* poſt lapſum à Deo tradita eſt. Exinde *naturalis* Theologia tum ἔμφυτος, declarata á Paulo (ο) per ἔργον γραπτὸν ἐν ταῖς καρδίαις gentium; tum ἐπίκτητος, qvam ὁ Θεὸς, affirmante Paulo, (π) ἐφανέρωσε, diſtincta eſt, & à Theologia *concreata* in ſtatu *inſtitutionis*, qvæ non ratione *Objecti*, ſed propter vires naturales & concreatas, qvibus ob *perfectionem* homo notitiam Dei rerumq́ divinarum habuit, *naturalis* nominata eſt: & à Theologia *revelata*: vel *revelationis non ſcriptæ*, poſt lapſum à Deo communicata, partim *immediatè* h. e. vel *ſine cauſa miniſteriali*, qvà Theologia αὐτοπροσώπως primis Parentibus in Paradiſo: vel *ſine cauſa inſtrumentali*, qvà ἐλλάμψει, illuminatione, afflatu & inſpiratione interna, immediata, Theologia extra Paradiſum poſt lapſum tradita eſt: partim *mediatè*, qvomodo verbo Dei viva voce comprehenſo, & enunciato, ante & poſt diluvium, à Patriarchis Antediluuianis & Poſtdiluvianis Theologia revelata eſt,: vel revelationis *ſcriptæ* qvæ ipſum Dei verbum ſcriptum eſt, ſeu Sacra Scriptura; cujus ſignificationem qvando Theologia habet, alibi tam latè patet, ut *Scripturam V. T.* vi ſua comprehendat, ut author eſt Dionyſ. (ρ) qvi, ἔστι, inqvit, τῆς θεολογίας ἡ θεουργία συγκεφαλαίωσις, in qvem locum ſic Maximus (σ) σημείωσαι, inqvit, ὅτι τὴν παλαιὰν γραφὴν, θεολογίαν καλεῖ, τὴν δὲ καινὴν, θεουργίαν:, alibi ita in anguſtum adducta eſt, ut qvæ ex θεολογίᾳ Dionyſius profert (τ) ea non ipſe, ut ex citatione loci & Scholiorum apud Riccardum, (υ) videri forſan poterit, ſed Maximus (φ) ἐκ τῆς λεγομένης σοφίας Σολομῶντος depromta eſſe obſervat. Qva ex re fit, qvod interdum *Prophetæ & Apoſtoli junctim Theologi audiant*, ut ab eodem Dionyſio (χ) verbis ex ore qvaſi Juſtini (ψ) miſſis, οἱ γὰρ inqvit, ἱεροὶ θεολόγοι τὴν ὑπερούσιον καὶ ἀμόρφωτον οὐσίαν, ἐν πυρὶ πολλαχῆ διαγράφουσι, Interdum *Prophetæ ſoli* apud eundem (ω) ὁ ἐκ τῶν θεολόγων εἷς ὁ Ζαχαρίας, & iterum infra: (a) ἕτερος δὲ τῶν θεολόγων Ἰεζεκιὴλ &c. Interdum *Apoſtoli*, ut apud Euſeb. (b) οὗ δ' αὐτοῦ πέρι, καὶ ἄλλος Ἑβραῖος Θεολόγος ἐπάκουσον οἷα διέξεισιν, ubi Paulum deſignari, locus à Paulo (c) ſumptus declarat. Adfert Vincent. Riccardus (d) in rem eandem locum, ex Euſeb. Cæſar. de laudibus Conſtant. de Chriſto, qvi ita habet: ἀρχιστρατηγὸν αὐτὸν (θεὸν λόγον) καὶ ἀρχιερέα μέγαν, προφήτην τε τοῦ πατρὸς, καὶ μεγάλης βουλῆς ἄγγελον. &c. θεσπίζουσιν ἀναφωνοῦσαι θεολόγων φωναί. (e) Seqvitur notio evolvenda Theologiæ, non ea, qvâ μερικῶς vel ſpeciali-

ter

(ξ) Gen. II. 16.
(ο) Rom II. 15.
(π) Rom. I. 19.
(ρ) Ἐκκλησ. Ἱεραρχ. c. III p.n.e. 141
(σ) Schol. p. 87.
(τ) Ἐκκλησ, Ἱεραρχ. p.n.ed. 149.
(υ) Comment. in Orat. XIIX. Procl. p.n ed 520.
(φ) Schol. in h. l. p.n ed. 90.
(χ) οὐραν Ἱεραρχ. c. 15. p. 84.
(ψ) Cohort. ad Græc.
(ω) οὐραν. Ἱεραρχ. cap VIII pag 50.
(a) ibid.
(b) Præpar. Evang. lib. XI. cap. XIX.
(c) C. I I. 15.
(d) Comment in Procl. Analect pag. n edit 521.
(e) vid. Scriptor. hiſtor. Eccleſ. Chriſtophorſoni. pag. n. edit. 451.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
1,-3 4° 00008 Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
1,-3 4° 8

ter non θεοσοφίαν vel θεοσέβειαν, hac voce notamus (f) ſed θεολογίαν, ἐν τοῖς θεωρήμασι, non θείοις, ut ille ait, (g) in genere, ſed θεότητος filii Dei, verſatur; cernis ejus veſtigium apud Baſilium (h) qvi ad locum נַעֲשֶׂה אָדָם, ποιήσωμεν, inqvit, ὁ Ἰουδαῖος, ὃς ἐν τοῖς κατόπιν, ὥσπερ διὰ θυρίδων τινῶν, τοῦ τῆς θεολογίας φωτὸς διαλάμποντος, καὶ δευτέρου προσώπου ὑποδεικνυμένου μὲν μυστικῶς, οὔπω δὲ ἐναργῶς ἐκφανέντος, πρὸς τὴν ἀλήθειαν ἀπεμάχετο, αὐτὸν ἑαυτῷ λέγων τὸν Θεὸν διαλέγεσθαι. Hac autem ſignificatione qvandoqvidem Θεολογία, adverſa qvaſi facie, reſpicit οἰκονομίαν, operæ pretium erit conſiderare, qva hujus vocis id fiat notione & ſignificatione. Enimverò non una hujus nominis ſignificatio eſt, qvæ qvod olim adhibita fuerit, ad ſignificandam *rationem diſpenſationis Dei ſpiritualis in Eccleſia*, ab Ignatio didicimus, ſic enim ille: (i) Ὅσον οὖν βλέπετε σιωπῶντα τὸν ἐπίσκοπον, πλεῖον αὐτὸν φοβεῖσθε· Πάντα γὰρ ὃν πέμπει ὁ οἰκοδεσπότης εἰς ἰδίαν οἰκονομίαν, οὕτως αὐτὸν δεῖ ἡμᾶς δέχεσθαι, ὡς αὐτὸν τὸν πέμψαντα, τὸν οὖν ἐπίσκοπον, δῆλον ὅτι ὡς αὐτὸν τὸν Κύριον δεῖ προσβλέπειν. hæc ille: Qvo ſpectat qvod Hunnius (k) doctrinam de œconomia Eccleſiaſtica ſpirituali, Deo ſupra ab Ignatio aſſerta, inde emerſiſſe obſervat, qvod Paulus (l) diſpenſatores myſteriorum Dei appellat οἰκονόμους. Huic affinis eſt ſignificatio *moderaminis Doctorum Eccleſia, in regimine Eccleſiaſtico*, de qva Baſil. (m) περὶ δὲ τούτου ἄλλους, inqvit, (ἀναγκαῖον) γενέσθαι τινα οἰκονομίαν τὴν κακείνοις πρέπουσαν, καὶ τὸν λαὸν εἰρηνεύουσαν, καὶ τῇ σῇ συνέσει καὶ περιβοήτῳ ἐντρεχείᾳ καὶ σπουδῇ ἐπιβάλλουσαν. hæc ille, *Providentiam Dei exraordinariam* notat Juſtin. (n) cum ait: διὰ τῆς οἰκονομίας feciſſe Deum ut σικυὼν Jonæ ſuccreſceret. Amplior vox eſt apud Nazianz. (o) qvi τῶν δ᾽ ἄλλων, inqvit, προσηγοριῶν, αἱ μὲν τῆς ἐξουσίας εἰσὶ προφανῶς, αἱ δὲ τῆς οἰκονομίας, καὶ ταύτης διττῆς, τῆς μὲν ὑπὲρ τὸ σῶμα, τῆς δ᾽ ἐν σώματι. ad qvem locum ſic Billius (p) *duplicem eſſe* ait οἰκονομίαν i. e. *adminiſtrationem rerum humanarum; alteram ſupra corpus poſitam* i. e. *eam, qva gubernabantur res humanæ anteqvam Chriſtus carnem aſſumeret: alteram poſt incarnationem ipſius.* Atq; hic qvidem, tanqvam à capite ſignificationes οἰκονομίας inſtituiſſet Theologus arceſſere, omnes ad certam hujus qvaſi generis diſtinctionem refert, qvas tanqvam partes, Oeconomia complectitur. Hujus ἐν σώματι οἰκονομίας nomen, τῇ κοινωνίᾳ τῶν ἀποτελεσμάτων in Servatore Chriſto; Ignatium tribuere crederemus, ſi Ignatii diſtinctio eſſet inter δόξαν & φιλότητα inter ἀλήθειαν & οἰκονομίαν (q) illud diſſimulare non poſſumus memoratæ οἰκονομίας nomine, Juſtinum appellare oblationem Chriſti in ara crucis, cum ait: (r) καὶ οὗτος (Ἀρχέλαος) ἐτελεύτα, πρὶν τὸν Χριστὸν, τὴν οἰκονομίαν, τὴν κατὰ τὸ βούλημα τοῦ πατρὸς γεγενημένην ὑπ᾽ αὐτοῦ, ἐπὶ τῷ σταυρωθῆναι ἐλθεῖν. Imo verò ipſa οἰκονομία, apppellatur *hæc oblatio* à Clemente (s) cum docet: τὸν τε Ἰσαὰκ, ὡς καθωσιωμένον ἱερεῖον ἀλληγορήσας, ἐξελέξατο ἑαυτῷ, τύ-

(f) vid. Gerh. Proœm. Theol § 17.

(g) Gregor Nazianz. Orat. XXXIV. p. 545.

(h) Homil. in Hexaëm p. 122. n. edit.

(i) Epiſt. ad Epheſ. p. 31.

(k) Oper. Theol. Tom. IV. Comm. in Epiſt. I Cor. IV. pag. 177.

(l) I. Cor. IV. 1.

(m) Epiſt. L. pag n. ed 823.

(n) Dial. cum Tryph. p. n. ed 262.

(o) Orat. II. de fil. Dei c. XXVI. p. 590.

(p) Schol. in Nazianz. p. 968.

(q) vid. Ignat. Epiſt. ad Eph. p. n. ed. 46. conf. Uſſerium.

(r) Dial. cum Tryph. p. 259.

(s) lib. II. Strom. p. 367.

πον ἐσόμενον ἡμῖν οἰκονομίας σωτηρίου, ſed *particula* hæc eſt Oeconomiæ, qvam *totam* nobis exponit Ignatius, loco qvem genuinum ex Theodoreto beneficio Uſſerii (t) acceptum damus, his comprehenſum verbis: Ὁ γὰρ Θεὸς ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἐκυοφορήθη ὑπὸ Μαρίας, κατ' οἰκονομίαν Θεοῦ, ἐκ σπέρματος μὲν Δαβίδ, ἐκ πνεύματος δ' ἁγίου, ὃς ἐγεννήθη, καὶ ἐβαπτίσθη, ἵνα τὸ θνητὸν ἡμῶν καθαρισθῇ. Itaq; conqviſitis οἰκονομίας ſignificationibus variis, ea tandem nobis reperta eſt, qvâ *Theologiæ* opponitur *Oeconomia*, qvaq;, ut jam vidimus, Juſtinus, Clemens & ante ipſos Ignatius οἰκονομίαν habent, ἀντὶ τῆς ἐνανθρωπήσεως καὶ σαρκώσεως τοῦ λόγου, καὶ τῶν πρὸς αὐτήν, ut vocem exponit Vigerus apud Euſebium, (u) qvi ita: τὰ δὲ μετὰ ταῦτα, τοῖς ἐνθένδε διαβεβηκόσι, καὶ τὴν ἕξιν ἤδη παρεσκευασμένοις, εἰς τὴν τῶν κρειττόνων παραδοχήν, τὴν ἀκριβῆ γνῶσιν παραδώσειν (δοκῶ) τῆς συνεκτικωτάτης, κατὰ τὸν σωτῆρα καὶ κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν Θεόν, μυστικῆς οἰκονομίας, Sic apud Irenæum,(x) loco qvem depravatiſſimum habent typi in Caſaub. (y) Marco τετρακτὺς perhibet, Μωσέα, propter rationes ab ipſa ante allatas, ἐν τῇ ἕκτῃ τῶν ἡμέρων εἰρηκέναι, τὸν ἄνθρωπον γεγονέναι· κατὰ (Sic enim rectè Billius pro καὶ) τὴν οἰκονομίαν δ' ἐν τῇ ἕκτῃ τῶν ἡμερῶν, ἥτις ἐστὶ παρασκευή, τὸν ἔσχατον ἄνθρωπον, εἰς ἀναγέννησιν τοῦ πρώτου ἀνθρώπου, πεφηνέναι· ἧς οἰκονομίας ἀρχὴν καὶ τέλος καὶ τὴν ἕκτην ὥραν, ἐν ᾗ προσηλώθη τῷ ξύλῳ. Hæc eſt illa oppoſita Theologiæ Θεοπρεπὴς, παχεῖα, σαφὴς, ἐναργὴς, ἡ κατ' ἕνωσιν, μετὰ σαρκὸς οἰκονομία, qvam prædicat Cyrillus Alex: (z) qvàm item, juxta *ipſam & divinitatem* & οὐσίαν filii Dei, hac notione, poſitam invenimus, ſic enim Baſil. (1) ἐπειδὴ δὲ μικτός ἐστιν ὁ περὶ τοῦ σωτῆρος λόγος, διά τε τὴν φύσιν τῆς θεότητος, καὶ τὴν οἰκονομίαν τῆς ἐνανθρωπήσεως, πάλιν εἰς τὸ ἀνθρώπινον τοῦ Θεοῦ ἀποβλέψας φησίν (David) &c. infra idem de Chriſto: οὐ καθ' οὐσίαν κτίσις, ἀλλὰ κατὰ τὴν οἰκονομίαν ὁδὸς γεγονώς. Qvod autem vocē *Theologia* pro *tractatione divinitatis* λόγου acceptam, opponi τῇ οἰκονομίᾳ ſupra diximus, id ſeculo qvarto factum invenimus, ſic enim Baſil. (2) ποιοῦτόν ἐστι &c. πανταχοῦ τὴν ἔννοιαν ἡμῶν ἀσφαλιζόμενος τοῦ πνεύματος τοῦ ἁγίου, ἵνα μὴ θατέρῳ προσβαίνοντες, θατέρου ἐκπίπτωμεν· καὶ τῇ θεολογίᾳ προσέχοντες, τῆς οἰκονομίας καταφρονῶμεν, Manet ergò qvod *Theologia* ab *Oeconomia* diſtincta fuerit (3) fuit qvoq; utriusq; argumentum inter Sanctos Evangeliſtas olim in Eccleſia diviſum, ac *Oeconomiæ* tractatio reliqvis, *Theologiæ* Johanni ſi non omnino propria, at præcipua ceſſit. Teſtem in Theologiam & Oeconomiam cito Euſeb. (4) qvi loco ex Amelio περὶ τῆς τοῦ Ἰωάννου, τοῦ παρ' ἡμῖν (ſic ait) Εὐαγγελιστοῦ Θεολογίας allato: ταῦτ', inqvit, οὐκ ἔτ' ἐπεσκιασμένως, ἀλλ' ἄντικρυς ἤδη γυμνῇ τῇ κεφαλῇ, μεταπεφρασμένα, ἐκ τῆς βαρβάρου Θεολογίας δῆλα ἂν εἴη. ὁ δέ γε βάρβαρος τίς ἦν αὐτῷ, εἰ μὴ ὁ τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης, Ἑβραῖος ὤν, ἐξ Ἑβραίων; ὃς πρὸ ἀρχόμενος τῆς οἰκείας γραφῆς, ὧδέ πη θεολογεῖ. Sic Baſil. (5) μέλλων παραδιδόναι ἡμῖν τὰ περὶ τῆς Θεολογίας τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, οὐδεμίαν ἀρχὴν ἄλλην τῷ

λόγῳ

(t) vid. Annot. Uſſerii in Polycarpian. Epiſt. Ignat: Syllog. cap. IV p. 19.

(u) Notis in Euſeb. Præp. Evang. lib. I. cap. I. pag. n. ed. 4.

(x) lib. I. adverſ Hæreſ. cap. X.

(y) Exercit. ad Ann. Eccl. Bar. XVI Sect CIX p. n. ed. 668.

(z) Tom. V. part. I. Dial. de Incarn. pag. 679. Tom. V. part. II. de recta fide pag. 4. 7. part. I. p. 681. 706. &c.

(1) Homil. in Pſal. XLIV. ſecundum Hebræos XLV. p. 259. n. edit.

(2) Epiſt. CXLI. pag. n. ed: 927.

(3) vid. Chemnit: de duab: Natur in Chriſto. c. IX. p. 54.

(4) Præparat. Euang. lib. XI. cap. XIX. p. 540.

(5.) Homil, XVI. in Joh. p. 503.

λόγῳ, ἢ τὴν ἀρχὴν τῶν ὅλων ἔδωκεν. De Matthæo, Collector catenæ Patrum in Matth. (6) qværit & reddit: Τίνος ἕνεκεν βίβλον αὐτὴν καλεῖ γενέσεως Ἰησοῦ Χριστοῦ, καίτοιγε οὐ τοῦτο μόνον ἔχει τὴν γέννησιν, ἀλλὰ πᾶσαν τὴν οἰκονομίαν; ὅτι πάσης τῆς οἰκονομίας τὸ κεφάλαιον τοῦτο, καὶ ἀρχὴ, καὶ ῥίζα πάντων ἡμῖν τῶν ἀγαθῶν γίνεται. De univerſis Nazian. (7) οὐδὲ γὰρ τοὺς Εὐαγγελιστὰς φαίημεν ἂν ὑπεναντία ποιεῖν ἀλλήλοις, ὅτι οἱ μὲν τῷ σαρκικῷ τοῦ Χριστοῦ πλέον ἐνησχολήθησαν, οἱ δὲ τῇ θεολογίᾳ προσέβησαν. καὶ οἱ μὲν ἐκ τῶν καθ' ἡμᾶς, οἱ δὲ ἐκ τῶν ὑπὲρ ἡμᾶς ἐποιήσαντο τὴν ἀρχήν. De ſingulis exploratè Origenes. *Arbitror vero ego,* inqvit, *etiāſi qvatuor ſint Evangelia, veluti elementa fidei Eccleſiæ, ex qvibus elementis totus conſtat hic mundus Deo per Chriſtum reconciliatus; Evangeliorum primitias Evangelium eſſe Johannis*, infra idem: *nam Matthæus qvidem cum ſcriberet hebræis, qvi venturum ex Abrahamo & Davide exſpectabant*, liber, inqvit, generationis &c. *Marcus ſciens id qvod ſcribit, initium narrat Evangelii, fortaſſis, qvod inveniamus finem ipſius apud Johannem, qvi,* in principio verbum Dei fuiſſe, inqvit; *Lucas etiam cum dixiſſet:* deſunt pauca, *ſed nimirum majores perfectioresq; ſermones de Jeſu reſervat ei, qvi ſupra pectus Chriſti recubuerat Nullus enim illorum adeò purè manifeſtavit illius divinitatem*, h. i. conſentit Baſil. (8) Πᾶσα μὲν ἡ τῶν εὐαγγελίων φωνὴ, μεγαλοφυεστέρα τῶν λοιπῶν τοῦ πνεύματος διδαγμάτων. καθ' ὅτι, ἐν ἐκείνοις μὲν διὰ τῶν δούλων ἡμῖν ἐλάλησε τῶν προφητῶν, ἐν δὲ τοῖς εὐαγγελίοις αὐτοπροσώπως διελέχθη ἡμῖν ὁ δεσπότης. αὐτοῦ γε μὴν τοῦ εὐαγγελικοῦ κηρύγματος ὁ μεγαλοφωνότατος, καὶ πάσης μὲν ἀκοῆς μείζονα, πάσης δὲ διανοίας ὑψηλότερα φθεγξάμενος Ἰωάννης ἐστὶν, ὁ υἱὸς τῆς βροντῆς· Diſertè ſeculi ejuſdem, id eſt, qvarti lumen Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ clariſſimum Chryſoſtomus (9) in contentione cœterorum Evangeliſtarum cum Johanne: Πάντες, inqvit, οὖν ἐχώρησαν εἰς τὴν τῆς σαρκὸς οἰκονομίαν, καὶ ἠρέμα πως διὰ τῶν θαυμάτων ἐγνώριζον τὴν ἀξίαν. ἐκηρύττετο δὲ ἐπὶ τοῦ Θεοῦ λόγου τὸ ἀξίωμα· Ἐκηρύττετο δὲ τὰ κατὰ τῶν αἱρετικῶν βέλη, καὶ τὸ τῆς ὀρθῆς δόξης ἐπιτείχισμα, οὐδέποτε τῷ κηρύγματι τῆς εὐσεβείας ἐγήγερτο. Ἰωάννης τοίνυν ὁ υἱὸς τῆς βροντῆς τελευταῖος παρῆλθεν ἐπὶ τὴν θεολογίαν, μετὰ τοὺς τρεῖς ἐκείνους κήρυκας, καὶ εἰκότως ὁ μὲν ἠκολούθησεν, οἱ δὲ προέλαβον τὰ μικρὰ τέως ἀστράπτοντες. ὥσπερ γὰρ τῆς βροντῆς προηγεῖται ἀστραπὴ, ἵνα μὴ ἀθρόως ἐκείνη ἐκ τῶν νεφῶν ῥαγεῖσα πλήξῃ τὸν ἀκούοντα. οὕτως ἐπειδὰν ἔμελλε βροντᾶν ὁ Ἰωάννης, προέλαβον οἱ τρεῖς Εὐαγγελισταὶ δίκην ἀστραπῶν, καὶ οἱ μὲν ἤστραψαν τὴν οἰκονομίαν, ὁ δὲ βροντᾷ τὴν Θεολογίαν. Nimirum non fuit à ſuperioribus omnis *Oeconomiæ* tractatio occupata; nec ab aliis intacta *Theologiæ* tractatio, huic noſtro Aqvilæ tota relicta eſt. Credimus Theophylacto, qvi (10) καί τοι εἰ ἀκριβῶς θεωρήσεις οὔτε ἐκεῖνοι τὸ περὶ τῆς τοῦ μονογενοῦς θεότητος εἰπεῖν παρώσαντο, ἀλλ' ἐπεμνήσθησαν εἰ καὶ μὴ πλατέως: οὔτε οὗτος πρὸς τὸν ὑψηλότερον λόγον ἀποβλέψας, ἠμέλησε πάντῃ τῆς ἐνσάρκου οἰκονομίας. Qvia tamen ὁ μέγας Ἰωάννης ut idem ſupra (11) περὶ τῆς ἄνω γενέσεως διαλαμβάνει, Theologiæ tractatione nomen invenit Theologi.

(6) vid. Symb. in Matth. Tom. II. Cord. & Poſſini. p. I.

[7] Orat. XX. in laudem Baſil. Cæſar. p 365.

[8] Homil. XVI. in Joh. p. 502 vid. Cyrill. Alexandr. Op. Tom. IV. p. 8. & conf Tom VI lib. X. contr. Julian: p. 328.

[9] Sermon. de Sigillis librorum.

[10] Comm in Joh. p. 555. n. edit.

[11] Loco citat.

Certè ſeculo ſecundo Johannem ex *Apoſtolis* unum prædicat Juſtinus cum locum ex Apocalypſi profert. (12) καὶ ἐπειδὴ, inqvit, καὶ παρ' ἡμῖν ἀνήρ τις ᾧ ὄνομα Ιωάννης, εἷς τῶν ἀποστόλων τοῦ Χριστοῦ, ἐν ἀποκαλύψει γενομένῃ αὐτῷ, χίλια ἔτη ποιήσειν ἐν Ἱερουσαλὴμ, τοὺς τῷ ἡμετέρῳ Χριστῷ πιστεύσαντας, προεφήτευσε. Irenæus *diſcipulum Domini*, etiam qvoties Apocalypſin citat, (13) Johannem ſalutat. Origenes autem (14) ſeculo tertio Athanaſ. (15) Cyrillus Hieruſolymitanus (16) Ephræm Syrus (17) alii ſeculo qvarto, & ſeqventibus Patres Eccleſiæ plures, *Theologum* ſalutarunt. Qvo ipſo nomine extra & in Eccleſia, præter omnes Ethnicos, illuſtres fuiſſe τοὺς ἀπ' αἰῶνος ἁγίους προφήτας (18) καὶ διακόνους τῆς καινῆς διαθήκης (19) verum eſt: fuiſſe autem præter ſuperiores, Evangeliſtam Johannem θεολογώτατον (20) tum primùm, vel non multò ante qvam contentio inter Οἰκονομίαν & Θεολογίαν facta eſt, ſimilius vero eſt, qvàm qvod ſeculo primo, hoc titulo Eccleſiæ hic idem inclaruerit. Vid. N. T. Complutenſ. N. T. Theod. Bezæ, Comm. Cluveri, Hoë, aliorum in Apocalypſin.

Synonymia titulos præfert honorarios, tributos S. S. Theologiæ, vel ab ipſa S. Scriptura, tum V. Teſtamenti, (21) tum N. Teſtam. (22) vel à Rabbinis Doctoribus Judæorum; vel Patribus Eccleſiæ, in qvibus ante à nobis, publicis prælectionibus enarratis, leve ſaltem hic ponimus veſtigium: vid. Lactant. (23) Gerhard. (24) Walther. (25) Calov. (26) & alios citatos ab Oleario. (27)

(12) Dialog. cum Tryph. p. n. ed. 240
(13) lib. III. adv. Hæreſ. c. I. p. n. ed. 229. l. IV. c. XXXVII. p. 373. c. L p. 391. l. V c. XXVI. XXX. p. 484. alib.
[14) Homil. II. in Evang. Johannis p. n. ed. 275. 276. &c.
(15) in Synopſ. p. n. ed. 61.
(16] Catecheſ: 12. p. 104
(17] Serm. de Compunct: pag. 591. alib. Vid. Ger. Voſſ. interpret. & Schol.
[18) Luc. I. 70.
(19) II. Cor. III. 6.
(20] Theophyl. Proœm. in Evang. p. 2.
(21) Pſal. XVIII. 22. 31. Pſal. CXIX. 21.
(22) Luc. I. 77. Act. XVIII. 26. Rom. VI. 17. 1. Cor. XI. 7. I. Cor. XII. 3. I. Cor. IV. 6. Col. I. 9. 10. I. Tim. III. 16. peculiariter Tit. I. 1.
(23] Lib. II.
[24) Exeg. Proœm. de Nat. Theol. pag. I. 93.
(25) Miſcell. XIV. Diat. de Theol. in genere. S. 3. p. 503.
(26] Proleg. Theol. cap. I. p. 2.
(27) Indic. Gen. cap. I. Sect: I.

CAPUT TERTIUM.

Pragmatologia S. S. Theologiæ qvibus abſolvatur: Cauſæ fiendi. Efficiens, movens, & agens. Finis intermedius & ultimus Theologiæ: Cauſæ & Principia eſſendi, Materia & Forma analogica. Objectum ſive Subjectum occupationis, aliud generale & conſiderationis, aliud ſpeciale operationis: Subjectum inhæſionis: Forma Theologiæ externa & accidentalis, Subſtantialis ſeu differentia ſpecifica, eaq́ Logica & Metaphyſica: Definitio Theologiæ: Methodus Theologiæ Analytica: Partitio Theologiæ, alia ſecundùm ſucceſſionem temporum; alia ſecundùm modum docendi in Theologiam Catecheticam & Acroamaticam: attributa Theologiæ.

Prag-

PRagmatologia ad ſe vocat, cauſarum & *Principiorum* Theologiæ *recenſione*, *Subjecti determinatione*, *definitionis declaratione*, *Methodi expoſitione*, *partitionis confectione*, *attributorum enumeratione*, nos occupatura. Cauſarum & Principiorum alia ſunt, qvæ in Scholis appellantur *fiendi*, i. e. à qvibus Theologia in fieri dependet; ſeu à qvibus producitur anteqvam actu eſt, vel à qvibus, anteqvam eſſe poſſit, fit; (a) Alia ſunt *eſſendi*, à qvibus eſſentiam ſuam jam facta habet Theologia. Illa *Cauſarum externarum* nomine ſalutata, qvia ad Theologiam concurrunt ratione productionis ab extra, ut fiat: vel qvia eam ut cauſatum extrinſecus producunt, (b) ſunt *efficiens* & *finis*. Hæc cauſarum internarum vocibus appellata, qvia eſſentiam cauſati ingrediuntur, vel qvia ad Cauſatum concurrunt ratione conſtitutionis, ut ſit: *Materia* & *Forma*. *Cauſam efficientem* in *moventem*; hanc in *internam* qvæ Dei bonitas & miſericordia: & *externam*, qvæ ante lapſum nulla; poſt lapſum, hominis ignorantia & miſeria: ac *agentem*, qvam *Principalem* aliam, Deum Patrem Jeſu Chriſti, ὃς ἀπεκάλυψε Divina myſteria, ut ait Chriſtus, (c) Filium, qvi etiam, ut ille ait, (d) μονοτρόπως, ex arcano Trinitatis ſinu, Myſteria ἐξηγήσατο, (e) Sp. S., per qvem, docente Paulo, (f) ὁ Θεὸς ἡμῖν ἀπεκάλυψε ἃ ὀφθαλμὸς οὐκ εἶδε &c. aliam *inſtrumentalem*, verbum Dei, ſeu revelationem non ſcriptam & ſcriptam: aliam *Miniſterialem*, ante lapſum, nullam; poſt lapſum, Patriarchas & Prophetas in V. T. in N. T. Evangeliſtas & Apoſtolos, eorumq́; ſucceſſores, i. e. Organon *reale* & *perſonale*, ut alii loqvi amant, (g) veluti in qvaſdam partes tribuimus. *Finis* S. S. Theologiæ ambitu ſuo comprehendit, tum *intermedium* à parte hominis, ſub *proprio* & *proximo* comprehenſum à nonnullis, (h) alterum illum *externum*, qvi ante lapſum *obedientia* & in Creatorem *obſervantia* (i) poſt lapſum *fides*: alterum verò *internum*, *exercitium* & *operatio Theologi*, in ſtatu ante lapſum, & poſt lapſum: tum *ultimum* reſpectu *Dei*, qvem *abſolutè talem* (alii (k) *primarium* & *ſummum* verè dicunt) qvi Deus glorificandus (l) & *ſecundum qvid talem*, qvi Dei fruitio, & ad beatitudinis æternæ cum Deo conſortium evectio, ſeu hominis *æterna ſalus*: illum finem ῷ, ſeu *objectivum*: hunc οὗ, ſeu *formalem* licet conſtituere (m) ita tamen ut memineris Deum, ſeu ſummum bonum, hominum ſalute ſuprema, ſeu Dei fruitione includi. Fuere *Principia fiendi*, ut appellant, ſeqvuntur *Principia Eſſendi*, *Materia* & *Forma*, utraq́; *analogica*. (n) Illa ad *materiam ex qva conſtat*, qvam Concluſiones & veritates Theologicas dicimus: ad *materiam circa qvam occupatur*, & *in qva* Theologia *eſt*, redigitur. *Materia circa qvam*, *objectum* ſeu *Subjectum occupationis* Theologiæ audit, qvod ſe ad *religionem veram*, *omneq́, in qvo verſatur Theologia*, ceu *generale*, & *conſiderationis*: *hominem* autem *vel in*

(a) vid. Calov. Metaphyſ. CXIV.

(b) vid. ſupr. citat. auth.

(c) Matth. XVI. 17.

(d) Walth. Miſcel. Diatr XIV. c. 4. p. 13.

(e) Joh. I. 18.

(f) I. Cor. II. 10.

(g) Walther. Miſcel. Diatr. XIV. c. IV. p. 517.

(h) vid. Walth. Diat. XIV. q. XVI. p. 524.

(i) vid Gerh. Iſag. Diſp. XXI. c. VII. p. n. ed. 796.

(k) vid. Gerh. Prooem. de Nat. Theol. §. 26. conf Walth. loco ſupra citato.

(l) I. Cor. X. 31.

(m) vid. König Theol. Poſ. §. 42. conf. Stahl. Tab. Metaph. X. p. 14. Scheibl. lib. I. Metaph. c. XXII. p. u. ed. 381. Jacob. Mart. Part. Metaph. Sect XII. p. 549. 554. 555. ſeq.

(n) vid. Walth. Diat. XIV. q. XV. p. 526.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
1,-3 4° 00008 Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
1,-3 4° 8

bono confirmandum, (ô) vel *ad bonum amiſſum reducendum*, adeoq; *æternùm beandum*, ſeu *ſpeciale*, *& operationis* diffundit, Illa *ſubjectum inhæſionis* appellata eſt, idq; aliàs *qvod* dictum, *homo* Theologia ſupernaturali *actualiter* & *habitualiter* imbutus, cognomine Theologus: aliàs, *qvo*, *immediatum*, intellectus: *mediatum* anima hominis. Hæc alia *externa* eſt, & *accidentalis rerum Divinarum*, qvas ſibi Theologia proponit tractandas, *ſyſtematica diſpoſitio*: *Subſtantialis* alia, *differentia ſpecifica* qvam habet Definitio, dicta *differentia Logica*, à qva eſt diverſa *differentia Metaphyſica*, qvam *qvidditatis* nomine Philoſophi deſignant, atq; hæc ipſa definitio eſt, *cauſalis* dicta i. e. jam explicatis cauſis conſtans, qvam cum noſtris (p) talem his ſubjicimus. *Theologia eſt habitus intellectus practicus* (q) Θεόσδοτος, *& è divina revelatione hauſtus, qvo de rebus divinis veraq; religione homo eruditur, ut obſeqvio & fide, ad vitam & beatitudinem æternam perducatur.* Succedit tractatio ordinata Theologiæ, qvâ poſitis *principiis*, *concluſiones & veritates Theologicæ*, à *fine* & *ſubjecto* exorſæ, in *mediis ad finem deducentibus* terminantur; methodo & ordine *analytico* diſciplinarum Practicarum, qvibus *analoga* eſt Theologia; ea tamen lege, ut nullam ἀκριβείας legem ab habitibus practicis, hæc, ſeu habitus μονότροπος ἢ ἐξαίρετος accipiat. (r) Partium Theologiæ expoſitionem diviſam qvod ſpectat, eſt ea vel *temporibus, inde à primis parentibus ad noſtram memoriam, numeratis*, vel *modo docendi* diſtincta: *intervallis*, Theologia *ſeculi primi* à *ſeculi ſecundi* & *ſeqventium*, ſine *multiplicatione*, diſtincta eſt. *Methodo docendi*, alia, *Catechetica* eſt, circa τὰ στοιχεῖα τῆς ἀρχῆς τῶν λογίων τοῦ Θεοῦ, ex Epiſtola ad Hebræos, (s) occupata: alia *Acroamatica* (Lat. *auſcultatoriam* dixeris, qvòd Doctoris operam, attentosq; & ingenioſos auditores reqvirat) (t) & accuratior, cui ſubjacet *ſcholaſtica*, à Scholis & Academiis, in qvibus tractatur, appellata, qvæ tum *exegetica* eſt, ἀπὸ τῆς ἐξηγήσεως, ἐν τῷ προφητεύειν, qvod Paulus per διδαχὴν ἔχειν explicat, (u) tum *didactica* ſtrictè & *ſyſtematica*, ab ordinata & Syſtematica tractatione locorum Theologicorum, dicta, in *Poſitivam* ſeu θετικὴν, ἀπὸ τοῦ θεῖναι θεμέλιον Pauli (x) denominatam; & πολεμικὴν, vel συῤῥακτικὴν, ſeu ἀγωνιστικὴν, ἐν τῷ τοὺς ἀντιλέγοντας ἐλέγχειν καὶ ἐπιστομίζειν, ut Paulus præcipit, (y) occupatam diviſa; tum *Eccleſiaſtica* ſtrictè ſic dicta, qvæ comparata ad *Scholaſticam*, tota *practica eſt*, complectens *Aſceticam*, & *Homileticam*, ſeu *popularem*, inde ſic dictam, qvia in orationibus ſacris ad publicos cœtus habendis, eſt occupata: *Caſualem*, ſeu *Caſiſticam*, qvæ caſus conſcientiæ dubios decidit, *Synodosq;*, *Conſiſtorialia*, & alia ad regimen Eccleſiaſticum ſpectantia comprehendit: Supereſt ut attributa Theologiæ, præſtantiam ejus declarantia, & affectiones percenſeamus, qvarum in potiſſimis prima eſt **Divinitas**, ſanctitatis origo, ideo Theologiæ propria, qvia Θεοῦ illa μαρτύριον,

τύριον,

[o] vid. Gerhard. in Geneſ. cap. III. qv. III. p. 85.

[p] vid. Calov. Proleg. Theol. p. 1.

[q] König Theol. Poſit. §. 54.

[r] vid. Calov. Syſtem: Tom: II. lib. I. pag. I ſeq. König Theol. poſit. §. 55. conf. Walth. Diatr. XIV. cap X. q. XXIV. §. 91. ſeq. Hulſem alios.

[s] cap. V. 12.

[t] vid. Fonſec. Procœm. libr. I. Metaph. Ariſt. p. 4.

[u] I. Cor. XIV. 26.

[x] I. Cor. III. 11.

[y] Tit. I. 9. 11.

τύελον, docente Apoſtolo, (z) ϑεόπνευςον γραφὴν (α) ab ἁγίοις τοῖς Θεȣ̃ ἀνθρώποις à Petro commendatis (β) relictam, pro principio angnoſcit. Secunda *veritas* & *certitudo*, revelatione divina, qvæ ſola ἀντιαλήθεια eſt, demonſtrationibusq; γραφικαῖς eorũ, qvos ex promiſſo Chriſti (γ) πνεῦμα τȣ̃ ἀληθείας duxit εἰς πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν conſpicua. Tertia *immutabilitas*, ei à Principiis, unde proficiſcitur, λόγοις τȣ̃ Θεȣ̃, qvi ȣ̓ μὴ, ipſa veritate teſte, παρέλθωσι aſſerta. (δ) Qvarta *Antiqvitas*, qvam ſibi vendicat, qvia, cum naſcente Eccleſia, ortus ſui principium repetit ἀπ' ἀρχαίων ἡμέρων. (ε) Qvinta *Neceſſitas*, qvam de ſe meritò prædicat, qvando ejus γνώσει ζωὴ propoſita eſt αἰώνιος. (ζ) Sexta *Unitas*, qvam ſibi adſcribit, qvia qvem tradit, εἷς Θεὸς eſt, ad qvam tradit, μία πίςις eſt, ut Paulus ait. (η)

(z) I. Cor. II. 1. vid Watth. Miſcell. Diatr. XIV. cap. XVII. XIX. p. 586.
(α) I. Tim. III. 16.
(β) II. Pet. I. 21.
(γ) Ioh. XVI. 13.
(δ) Luc. XXI. 33.
(ε) Act. XV. 7.
(ζ) Joh. XX. 31.
(η) Eph. IV. 5.

SECTIO SECUNDA.

CAPUT PRIMUM.

Religio, S. Scriptura, Articuli doctrinæ fidei, inter præcognoſcenda numerantur. Religionis Etymologia, peculiari vi vocis à religando deducitur. Homonymia vocisq́ſ ſignificatio, falſa, impropria, propria, eaq; partialis & totalis: Synonymia: Religionis conſideratio realis, ejusq́ſ cauſa efficiens, Norma, Objectum, Materia ex qva, Forma, Finis, Attributa, Capita ſumma; i. e. Symbola tam Univerſalia, qvam particularia; Oppoſita.

NOn committimus προθεωρίαν & Θεωρίαν, qvando qvæ verbo ſuperiùs tacta ſunt, hic momenta expendimus; Specialia qvidem & peculiaria dictu, ſed tractatione generalia, atq́, ita comparata, ut non permiſtè cum partibus in Syſtemate implicentur. Ea autem tria ſunt: Religio vera, Scriptura Sacra, Concluſiones Theologicæ.

Religio nobis non à *relegendo*, *reeligendo*, *relinqvendo*, cum aliis (1) ſed cum probatiſſimis, (2) vi tamen vocis latius, qvàm ad *revinciendos*, *ſolutos* patente, à *religando* dicta, qvod cultum in ſe habeat, qvo Deo in ſtatu integritatis alligatus, in corruptionis ſtatu religandus, homo obſtrictus eſt, diverſam ſibi ſubjectam habet notionem, ita ut nominis diſtinctione *falſa*, impropriè dicta, ſcriptoribus profanis notet *ſolicitudinem*,

(1) vid: Iſidor. lib. X. Etymol. c XVII. Cicer. l. II. de Nat: Deorum. Cap. I. vid. Walther. Spong. Moſ. Epiſt. Dedic. Calov. Præcogn. de Relig. p. n. ed. 24. vid. & Auguſt: de Civit. Dei lib X c. IV. Conf. Ludov. Viv. Comment. in loc. cit. p. 375. vid. Maſur: Sab. apud Gell. lib. IV. c. 9.
2. vid. Lactant. Inſtit. l. 10. p. n. ed. 344.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
1,-3 4° 00008 Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
1,-3 4° 8

nem, *conſcientiæ ſcrupulum, metum*: (3) Eccleſiaſticis (4) *ſtatum hominum ex voto paupertatis, continentiæ* &c. *religioſum*, i. e. *ſuperſtitioſum*: Sacris (5) *cultum* ἀγγέλων, & qvæ αἵρεσιν habet; *vera* autem & *propiè dicta* ſignificet vel ὁλικῶς omnia, qvæ in Theologia traduntur, comprehenſa *credendis* & *agendis*; (6) qvæ notio tam prope abeſt à *Theologiæ* nomine, ut *hæc* ſalvo diſcrimine, ſecundum noſtros, (7) *Religionis* nomine gaudeat: vel μερικῶς cultum Dei, partim *immediatum*, ſeu primæ tabulæ, expreſſum à Moſe. (8) per הָעֲבֹדָה partim *mediatum*, ſeu ſecundæ tabulæ, qvalis eſt θρησκεία καθαρὰ καὶ ἀμίαντος παρὰ τῷ Θεῷ qvæ Apoſtolo Jacobo (9) ἐστι, ἐπισκέπτεσθαι ὀρφανοὺς καὶ χήρας ἐν τῇ θλίψει αὐτῶν &c. cujus veræ religionis nomen ſibi vendicat, tum *cultus* Dei *Protoplaſtorum*, in ſtatu integritatis, δικαιοσύνῃ καὶ ὁσιότητι τῆς ἀληθείας (10) conſpicuus; tum χριστιανῶν (11) in ſtatu corruptionis, qvam ſicut *Scriptura* εὐσέβειαν, (12) τιμὴν Θεοῦ, (13) θρησκείαν, (14) ſic *Eccleſia* aliàs θεοπρέπειαν, (15) aliàs θεοσέβειαν, (16) alias εὐλάβειαν ex Luca, ut videtur, (17) λατρείαν, pietatem (18) appellat. (19) Sed *nominalis* iſta *conſiderationis* ſunt: *Realis* autem, ea qvæ Religionem conſtituunt, conſtitutam conſeqvuntur, Summatim comprehendunt, adverſamq; habent, ſuo complexu continet: In his primas tenent Cauſæ, in qvibus cauſa *Principalis & Miniſterialis*, qvæ Theologiæ eſt, eadem etiam eſt Religionis: *Cauſa* vel *Principium normativum* eſt verbum Dei, docente Propheta, qvi nos in Religione ad normam dirigenda לְתוֹרָה וְלִתְעוּדָה ad legem & teſtimoniũ, idq; canone jam integro, ſolùm ſcriptũ, amandat. (20) *Objectũ princeps*, id: qvi Theologiæ יְהוָֹה אֱלֹהֶיךָ, de qvo Moſes (21) ex citatione Matthæi (22) γέγραπται, Κύριον τὸν Θεόν σου προσκυνήσεις, καὶ αὐτῷ μόνῳ λατρεύσεις. Materia *ex qva*, ſeu *conſtitutiva* Religionis, eſt *obedientia*, & qvod ad hominem ad Deum reducendum attinet, *fides* nomine *credendorum*, & *charitas* nomine *agendorum* ſignificata. *Forma* Religionis, eſt *congruentia*, cultus *cum voluntate Dei, verbo Divino ſcripto, non* ἀνθρώπων ἐντάλμασι καὶ διδασκαλίαις à Paulo (23) ſublatis, *revelata*. *Finis* eſt *Dei gloria*, & ex perpetua cum Deo unione, *æterna* hominis *ſalus*. Qvorum omnium freqventiâ, hæc Religionis declaratur definitio: *Religio eſt ratio vera colendi Deum, obſeqvio mandatorum Divinorum, & fide in Chriſtum, charitateq; erga Deum & proximum, ad verbum Dei directa, ut homo unitus Deo, æternum Deo fruatur.* Sic conſtituta Religio, attributa, tanqvam inſignitas ſuæ veritatis notas, communia cum S.S. Theologia habet I. *Divinam ſublimitatem*, ſanctitate eminentem, in ſolidum profectam παρὰ τοῦ ὑψίστου, (24) ex cujus mandati tenore, Petrus; (25) γέγραπται (26), inqvit, Ἅγιοι γένεσθε,

ὅτι

[3] Plin. Epiſt l. IV. p. 246. conf. Marian. Terent. Andr. V. 439. Virg. Æneid VIII. 70.
(4) Bellarm l. II. de Monach. c. 2.
[5] Col. II. 18. Act. XXVI. 5.
[6] vid Baldvin. ap. Olear.
[7] Olear. Ind. Gen. Sect II. de Relig
(8] Exod. XII. 26. conf. 43.
[9] Jac I. 27.
[10] Eph. IV. 24.
[11] Act. XI. 26. conf I Pet IV. 16.
[12] 1. Tom IV. 7. 8.
[13] Joh. V. 23.
[14] Jacob I. 27.
[15] Clem. Alexand. lib. VII. Strom. p. n. ed. 701.
[16] Juſt. Cohort. ad Græc. p. 27.,
[17] vid. Luc. II. 27.
[18] vid. Aug. l. IV. de Civ. Dei, c. XXIII. p. 43. 2. b. n. ed.
[19] Spong Moſaica. Ep. Dedic. vid. Walth. qvo loco habes vocabula, qvibus in liugvis Orient. appellari conſvevit Religio.
[20] Eſa VIII. 20.
[21] Deut. VI. 13,
[22] Matth. IV. 20.
[23] Col. II. 22.
[24] Act. XVI. 17.
[25] 1. Pet. I. 16.
[26] Levit. XI. 44.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
1,-3 4° 00008 Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
1,-3 4° 8

ὅτι ἐγὼ ἅγιός εἰμι. II. *Veritatem*, Religioni *per ſe*, & nomine *formæ ſuæ*
propriam, verbi Divini πληροφορίαν πολλὴν (27) præ ſe ferentem, omnesq́, [27] I. Theſſ. I. 5.
προσκυνοῦντας ad τὸ ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ προσκυνεῖν (28) adigentem. III. [28] Joh IV. 24.
Unitatem à μιᾷ πίστει (29) profluentem, qvâ inter συῤῥάξεις indivulſam [29] Eph. IV. 5.
præſtabit Deus Religionem veram, μέχρι καταντήσωμεν οἱ πάντες εἰς
τὴν ἑνότητα τῆς πίστεως. (30) IV. *Efficaciam*, & *vim* in tranqvillanda conſci- (30) v. 13.
entia, διὰ παρακλήσεως τῶν γραφῶν (31) à Patre τῶν οἰκτιρμῶν & Deo πάσης πα- [31] Rom XV. 4.
ρακλήσεως præſtitæ, (32) manifeſtam. V. *Neceſſitatem*, eamq; vel ideo [32] 2. Cor. I. 3.
gravem Religioni propoſitam, qvia χωρὶς πίστεως ἀδύνατον εὐαρεστῆσαι τῷ
Θεῷ. VI, *Antiqvitatem*, proximè ad rerum omnium originem, cum
Paradiſo, in qvo primùm ſuſcepta, accedentem, (33) *Summam* Religio- [33] Gen. 3. 15.
nis veræ *monumenta literarum Divinarum* & *Symbola* fidem exprimentia continent. Horum autem alia *antiqviora* ſunt, *œcumenica* qvidem, ſeu *univerſalia*, toto ab orbe Chriſtiano recepta, eaq; præcipua, *Symbolum Apoſtolicum*, *Nicœnum*, *Conſtantinopolitanum*, *Epheſinum*, *Chalcedonenſe*, & *Athanaſianum*: *particularia* autem, ſeu à certis orbis Chriſtiani, non univerſis Eccleſiis recepta, ut *Auguſtana Confeſſio invariata*, Apologia ejusdem, *Articuli Smalcaldici*, *Catechiſmus uterq́ Lutheri*, *Formula Concordiæ*, qvæ hic percenſendo ſaltem memoramus, qvia iis excutiendis, alius locus, aliud tempus dandum. Adverſam ſibi habet veram Religionem, *Atheiſmus*, *Hæreſis*, omniaq; ejus germina: *opiniones errore imbutæ*, ac propterea *periculoſæ*, tametſi non *præciſè fundamentales*.

CAPUT SECUNDUM.

Sacra Scriptura ad protheoriam Syſtematis Theologiæ relata, cur ſcriptura, cur ſacra dicta. Sacræ ſcripturæ Homonymia, & ſignificatio varia, falſa, generalis, & impropria; Propria, præciſè, complexè, μερικῶς, ὁλικῶς. *Sacræ Scripturæ Synonymia, Cauſſa Efficiens, principalis, agens, Movens; Miniſterialis, autores ſecundarii, Materia ex qva, formale & materiale, Materia circa qvam, i. e ſubjectum conſiderationis, ſubjectum operationis. Forma interna, ſenſus ſcripturæ literalis, myſticus, Forma externa. Finis S. S. reſpectu Dei ſummus, reſpectu noſtri intermedius, &*

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
1,-3 4° 00008 Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
1,-3 4° 8

ultimus: *Attributa* primaria: *Authoritas*, *ejus principium eſſendi, cognoſcendi*: *teſtimonia interna*, *eaq́ infallibilia & probabilia*; *Externa*: *Veritas*: *Conformitas perpetua*: *Perfectio revelationis debita*: *Perſpicuitas*: *Interpretandi facultas*: *Normativa facultas*: *Poteſtas judiciaria*, *directiva*, *definitiva*, *coactiva*: *Efficacia Divina*: Secundaria; *Neceſſitas*, *Integritas*, *fontium ſinceritas*, *communicabilitas*: *Partitio*, *Libri Canonici Veteris & Novi Teſtamenti*. *Libri apochryphi Veteris & Novi Teſtamenti*.

HAbent qvo ſe tueantur noſtri, (1) cum ad protheoriam Theologiæ contendunt pertinere S. S., eò qvod unicum principium cognoſcendi ſit, è qvo omnes in Theologia veritates & propoſitiones Theologicæ deducuntur, & in qvod ultimò reſolvuntur. Ea verò, reſpectu vocum, qvæ terminum ejus complexè ſumtum componunt, per ſe conſideratarū *ſcriptura* dicitur, à *cauſa* tam *ſecundaria* & *inſtrumentali*, *qvàm formali externa*. h. e. ut alii (2) ab *actu cauſæ miniſterialis*, qvo omnia εἰς τὴν ἡμετέραν διδασκαλίαν προεγράφη (3) *divinitùs directo*: *Sacra* autem appellatur tum à *Cauſa efficiente Deo*, qvi ἅγιος eſt; (4) tum à *cauſa miniſteriali*, *Scriptoribus*, qvi ἅγιοι τοῦ Θεοῦ ἄνθρωποι (5) tum à *fine & effectu*, *Sanctificatione* ἐν τῇ ἀληθείᾳ (6) tum ab effectione propria, qva præ omnibus non ſolùm profanis, verùm etiam Eccleſiaſticis ſcriptis γραφαὶ hæ ἅγιαι (7) γράμματα hæc ἱερὰ ſunt. (8) Vocibus conjunctim ſumtis *Sacræ Scripturæ* nomen ab Eccleſia *falsò* tribuitur *decretalibus Pontificum*. (9) *Impropriè & generaliter*, reſpectu formalis externi, *literis*, *dictionibus*, qvibus revelatio Divina conſignata eſt, & *libris* tam *Canonicis* qvàm *Apocryphis*. (10) *Propriè* (non tamen qvà *præcisè* ceu verbum Dei, vel *creationis*, vel *donationis*, ſed *complexè* qvà reſpectu *materialis*, vel *ſignati ſignorum* ceu verbum Dei *declarationis*, ut Theologi ldqvuntur, (11) intelligitur) *μερικῶς legi* ἡ γραφὴ (12) *Evangelio* autem τὸ ῥῆμα tribuitur, (13) & phraſi Scripturæ *certo* ejus *loco* ἡ γραφή: (14) ὁλικῶς *omnibus libris Canonicis V.* & *N.T.* (15) Ipſa autē, cum ספר התורה (16) דבר־יהוה (17) מקרא (18) cum λόγια τοῦ Θεοῦ (19) celebrantur, iſta & centena alia verbi Divini, jure ſuo ſibi tribuit, præconia. (20) Enimverò *cauſa* Sacræ Scripturæ *efficiens*, & qvidem *principalis agens* Deus triunus eſt, probat id negotium ſcribendi à Deo ipſo peractum: (21) Scri-

(1) König Proth. c. 2.
[2] vid. Jacob Mart. de verbo Dei Th. XVII. Gerh L. L.c. I. §. I. p. 10. König de S.S. § 80.
(3) Rom XV. 4.
[4] 1. Pet. I. 16.
[5] 2. Pet. I.
[6] Joh. XVII 17.
[7] Rom. I. 2.
(8) 2. Tim. III. 15.
(9) vid. Bellarm lib. II. de Concil. c. XII. citante Calov. de Princ. Theol. p. 65.
[10] vid. Gerh Exeg de S S c I. § 3 Walth. Offic. Bibl. Repoſ I. Claſſ. I § 5 p. 9. Calov. de S. S. König §. 82.
(11) vid Bald. Com. in Epiſt. Paul. p 1327 Gerh. L. L. de S. S. §. 5. König §. 83.
[12) Gal. III 22.
(13) Rom. X. 8.
[14] vid. Walth. Officin. Bib. p. 9. conf. Matth. XV. 28 Luc. IV. 21. Joh, IX. 37. Act. VIII. 35.
(15) vid. Calov. de Princ. S S. p. 65. conf Hag. II. 6. Pſ. CXIX. 25.
(16] Joſ. I. 8. Conf. Eſa XXXIV. 16.
[17] Pſal. XXXIII. 4.
[18] Nehem VIII. 8.
(19) Rom. III. 2.
(20) vid. Gerh l. de S. S. § 9. 10. Walth. Officin. Bibl. p. n. ed Jac Mart. de verbo Dei p. 163. §. 8. 10. Calov. de S. S. p 65. König Th. poſit. §. 84. Olear. alios.

(21) Scriptoribus autem ſacris verbo כְּתֹב (22) cujus vis, alia dicendi forma habetur, apud Jeremiam (23) verbo item *γράψον* in Apocalypſi, (24) demandatum: docet idem de ſingulis S.S. Trinitatis perſonis Scriptura, qvæ de Patre (a) *πολυμερῶς καὶ πολυτρόπως πάλαι ὁ Θεὸς λαλήσας τοῖς πατράσιν ἐν τοῖς Προφήταις, ἐπ' ἐσχάτων ἡμερῶν τούτων, ἐλάλησεν ἡμῖν ἐν υἱῷ*; de filio: (b) *μονογενὴς υἱὸς ὁ ὢν εἰς κόλπον τοῦ πατρὸς, ἐκεῖνος ἐξηγήσατο*; De Sp.S., myſteria Apoſtolis revelanti Petrus, *ἐδήλου*, inqvit, *τὸ ἐν αὐτοῖς πνεῦμα Χριστοῦ*. (c) *Cauſam moventem* vide infra de Neceſſitate S. Scripturæ. *Cauſam miniſterialem* habet *ſecundarios autores impropriè* dictos, (d) in V. T., *Μωσέα καὶ τοὺς προφήτας*; (e) *καθὼς ἐλάλησε* Deus *διὰ τοῦ στόματος τῶν ἁγίων, τῶν ἀπ' αἰῶνος προφητῶν*; (f) in N. Teſtamento *τοὺς Ἀποστόλους καὶ τοὺς Εὐαγγελιστὰς* (g) qvorum *πᾶσα γραφὴ*, cùm teſtimonio Pauli (h) *Θεόπνευστος* ſit, cumq́; יָשָׁר ſit, cenſore Davide, (i) qvicqvid ab illis Dei librariis *προεγράφη*, ut ille ait, (k) relinqvitur, & qvod Scriptores *juſſi τὰ ἱερὰ γράμματα*, (l) ſicut id ſupra qvoq́; demonſtratum, ſcripſerint, & qvod illi *lapſus, vanitatis*, & in ſcribendo *offenſæ*, Scriptura autem ipſa *erroris* qvà *theoretica*; *vitii* qvà *practica*, mendaciſſimè & impiiſſimè inſimuletur. (m) *Materiam ex qva purè materialiter* conſideratam (n) S. Sacra agnoſcit *literas, apices* & *ſyllabas*, qvas diverſo ab hoc, reſpectu *formalis* nomine cum Philoſophis (o) indigitamus, immò *libros* qvibus comprehenſa eſt: *Materiam* circa *qvam* ſeu *ſubjectum conſiderationis*, *formaliter* i. e. ratione *ſenſus* conſiderata, (p) *myſteria*, & *res literis ſacris conſecratas*, qvarum *Summa Capita* ſecundùm Eſaiam תורה תעורה (q) ſeu, *lex* & *Evangelium*: *Nucleus*, ut Theologi loqvuntur, (r) ſecundum Paulum (s) *Ἰησοῦς Χριστὸς*: *Materiam circa qvam*, ſeu *Subjectum operationis*, vel *qvo*, ut loqvuntur, (t) *omnes promiſcuè* ſtatuit *homines*, & *πάντα τὰ ἔθνη* (u) *πάντας ἀνθρώπους* qvos Deus *θέλει σωθῆναι καὶ εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐλθεῖν*, (x) de qvibus infra pluribus. (y) *Formam internam* S. Sacra habet *ſenſum*, ſeu *conceptum*, ut ita loqvamur, *mentis* ac *intellectus divini Θεόπνευστον*, & *ſcripto nobis, de myſteriis divinis communicatum*; ſive is *literalis* ſit, non *impropriè*, ſed *propriè* ſic dictus, unus *formaliter* ex intentione & mente Sp. S. ratione *vocis*, & *dicti verè unius*, & in *oratione ſimplici* poſitæ; ſeu ratione *unius ejusdemq́; ſubjecti*, *formaliter per ſe* intentus & à Spiritu Sancto verbis vel *propriis* expreſſus, *arctè*, præcipuè in Articulis fidei, niſi analogia fidei obſtet, tenendus, vel *verbis modificatis*: ſive is ſit *Myſticus*, ſenſu vocis *μυστηρίου* apud Paulum, (z) & in Apocalypſi (α) uſitato, *in ſpecie talis*, Typos, Allegorias & Parabolas ambitu ſuo continens, *qvi non verbis Scripturæ proximè ſignificatur, ſed in ipſis rebus, per verba ſenſu literali denotatis*, à Spiritu *Sancto ipſo intenditur*, ſeu qvod idem

(21) Exod. XXIV. 1. XXXIV 16.
(22) Exod XVII. 14. Eſa VIII. 1. XXX 8. Ier. XXX 2 Heb. III. 2. apud Gerh p 13.
(23) Ier. XXXVI. 2.
(24) cap. I 11 II 1. 12. 18. c. III 1. 7. 14. &c.
(a) Heb. I. 1. conf. Luc I 55.
(b) Ioh I 18.
(c) 1 Pet. I. 11.
(d) vid. Calov. proleg p 70,
(e) Luc. XVI. 18.
[f] Luc 1. 70 conf. Act. X. 43.
[g] Eph IV. 11.
[h] 2 Tim. III 16.
(i) Pſal XXXIII. 4.
[k] Rom XV. 4.
[l] 2. Tim. III. 15.
(m) vid. Walth Offic. Bibl. Repoſ. I. Th. I Art II. p. 18. §. 30. ſeq conf Gejer. prælect in Pſalm p. 550. König Theol. Poſit. §. 86.
(n) vid. Calov. prol. p 78.
(o) vid. Walth. Offic. Bib Repoſ. . . Th. I. p. 12 § 12.
(p) Calov. Proœm. p 18.
[q) Eſa. VIII. 20.
(r) vid. Walter. Offic. Bib. Repoſ I. p. 22 23 § 34 35.
[s] 1 Cor. II. 2.
[t) vid. Walth. Offic Bib Repoſ I. p. 90 91
[u) Matth. XXVIII. 19.
(x) 1. Tim. II. 4. Conf. Walth Offic Bib p 21
(y) Attribut. Secundar. Sacr. Script. IV.
[z] Eph. V. 32.
(α) cap. XVI. 7.

 eſt,

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
1,-3 4° 00008 Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
1,-3 4° 8

eſt, *qvi alid ex intentione* Spiritus *Sancti refertur, qvàm ad id qvod verba immediatè ſignificant* (β) qvalis ineſt verbis in Hiſtoria ſerpentis æneï apud Moſen (γ) explicata a Johanne (δ). *Formam externam* Sacra Scriptura habet *characterem ſermonis, ſtylum*, ſeu *loqvendi rationem ſimplicitate Majeſtati junctâ ſingularem*, de qvo infra, & *idioma*, ſeu *lingvam propriam, authenticam, puram*, ratione *ſortis*, ut loqvuntur, (ε) *Hebræam*, qva V. Teſtamentum Moſes & Prophetæ Hebræi ſignarunt Hebræis: & *Græcam* qva ab Evangeliſtis & Apoſtolis tam Ἰουδαίῳ qvàm Ἕλληνι, ut ille ait (ζ) Novum Teſtamentum literis mandatum eſt; de qva utraq;, מקור ישראל cujus meminit David, piè eruditi interpretantur. (η) *Finem* deniq; Sac. Scriptura ſibi habet propoſitum *Summum* reſpectu Dei, reſpectu noſtri *intermedium* & *ultimum*. Summum *Dei agnitione* & *glorificatione* definitum, inſinuat Salomon, cum ait: (θ) כל פעל יהוה למענהו *Intermedius* autem *diſciplina* qvod ſit, in διδασκαλίαν, ἔλεγχον, παιδείαν & παράκλησιν diſtincta, à Paulo percepimus; (ι) *converſio hominis* qvod ſit, à Pſalte legem Dei משובת נפש prædicante (κ) didicimus; qvod ſit *Sanctificatio*, à Chriſto cognovimus, qvi precatus à Patre (λ) ἁγίαζον αὐτοὺς ἐν τῇ ἀληθείᾳ σου, ſubjicit ὁ λόγος ὁ σὸς ἀλήθειά ἐστι. *Ultimus* deniq; *reſpectu noſtri* qvod ſit *vita æterna*, tradimus autore Chriſto, qvi Judæis inqvit: ἐρευνᾶτε τὰς γραφάς, ὅτι ὑμεῖς δοκεῖτε ἐν αὐταῖς ζωὴν αἰώνιον ἔχειν. (μ) Hic, loco iis vacuo, qvæ in Majeſtatem & decus Divinum, Sacræ Scripturæ attributa ſunt, in principibus & primariis, prima nobis expendenda ejus *autoritas* Divina, ſeu τὸ πιστόν, αὐτοπιστία καὶ ἀξιοπιστία (ν) qva eſt & habetur verbum Dei, conſiderata vel *abſolutè in ſe*, ac *per ſe*, qvomodo in ſolidum à Deo, ſeu unico ſuo *principio Eſſendi*, dependet (ξ) vel *relatè* reſpectu hominum, non illorum, qvi in Eccleſia verſantur, ſponte ſua eam accipientes, ſed qvi extra Eccleſiam degunt, gentibus, & præfractis verbi Divini contemtoribus remotis, ſanabiles, ut appellant, de S.S. authoritate certos ſe reddi patientes, (ο) qvo modo dependet ab iis qvibus innoteſcit *cognoſcendi principiis* i. e. *teſtimoniis* qvibus certi de ea homines reddantur. Hæc autem cum alia *interna* ſint, & in Scriptura ipſa, ſecundum noſtros, (π) qvaſi inſita; alia *externa* & aliunde allata: in iſto genere ponuntur (I) *ipſius, de ſeipſa ſuaq;* θεοπνευστία ac Divina authoritate qvod perhibet Scriptura, *teſtimonium*, cum ſe apud Hoſeam (ρ) דבר יהוה, cum ſe λόγον οὐ ἀνθρώπων, ἀλλὰ (καθώς ἐστιν ἀληθῶς) λόγον Θεοῦ apud Paulum (σ) profitetur, qvod qvo loco habendum ſit, ut planum faciat Johannes, (τ) εἰ τὴν, inqvit, μαρτυρίαν τῶν ἀνθρώπων λαμβάνομεν, ἡ μαρτυρία Θεοῦ μείζων ἐστίν. (II) *Efficax* intra hominis præcordia *vis & operatio*

(β) vid. Glaſſ. Philol. Sacr. l. II. Part. I. Tract. II. Sect. I. II. p. 259 ſeq.
(γ) Num. XXI. 9.
(δ) Joh. III. 14. conf. Exod. XII. 46 cum Joh. XIX. 36.
(ε) vid. Walth. officin. Repoſ. I. p. 70. n. ed.
(ζ) Rom. I. 16.
(η) Pſ. LXVIII 26. vid. Gerh. de S. S. c. 12. vid: Walth. Officin. p. 70. ſeq. Calov. proleg. p. 73. conf. König Theol. poſit. §. 101. Glaſſ. Philol. Sac. lib. I. Tract. I. p. 1. ſeq. Tract. II p. 2; vid. Gerh. Exeg. l. de S. S. §. 312. conf. Gej. Prælect. in Pſalm.
(θ) Prov. XVI. 4.
(ι) 2 Tim. III. 16.
(κ) Pſal. XIX 9.
(λ) Joh. XVII. 17.
(μ) Joh. V. 39
(ν) vid. Gerh. Exegeſ. L. I. c. III. de S. S. authorit. §. 33. 36. Olear. Ind. Gen. Art. 5. p. 40.
(ξ) vid. Gerh. Exeg. de S. S. cap. III. §. 34. conf. König Theol. Poſ. §. 109. 110.
(ο) vid. Gerh. Exeg. c. III. §. 36.
(π) vid. Gerh. c. III. Exeg. de S. S. §. 36. König de S. S. §. 112.
(ρ) Hoſ. I. 1.
(σ) 1. Theſſ. II. 13.
(τ) 1. Joh. V. 9.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
1,-3 4° 00008 Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
1,-3 4° 8

tio Spiritus Sancti, qva, cum ζῶν ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ ſit, καὶ ἐνεργής, (υ) illo medio præſtat, ut convictus conſcientiâ, non prius recipiat homo τὸν ἔμφυτον λόγον, τὸν δυνάμενον σῶσαι τὰς ψυχὰς, (φ) qvàm ἐσφραγίσθη τῷ πνεύματι τῆς ἐπαγγελίας τῷ ἁγίῳ, (χ) & viciſſim λαβὼν αὐτοῦ τὴν μαρτυρίαν, ἐσφράγησεν, ſeu vera fiducia obſignavit, ὅτι ὁ Θεὸς ἀληθής ἐστι, (ψ) de qvo infra. (ω) Suntq; hæc illa *infallibilia teſtimonia*, qvibus firmiſſimè ſibi perſvaderi patitur homo, ut authoritatem Sacræ Scripturæ *fide* ſuſcipiat *divina*, i. e. fide qvæ in divinum reſolvitur credendi principium; (a) qvibus annumera *teſtimonia probabilia*, fidem qvidem *certam* gignentia, ſed *humanam* ſaltem, authoritatemq; Divinam *probabilem* reddentia, ut eſt (I) *doctrinæ genus*, qvale niſi ex alto, & à Deo ipſo, aliunde proficiſci non poſſet, qvod ut pro dignitate extollat Apoſtolus, σοφίαν δὲ, inqvit, λαλοῦμεν ἐν τοῖς τελείοις, σοφίαν δὲ οὐ τοῦ αἰῶνος τούτου, οὐδὲ τῶν ἀρχόντων τοῦ αἰῶνος τούτου τῶν καταργουμένων. Ἀλλὰ λαλοῦμεν σοφίαν Θεοῦ ἐν μυστηρίῳ, τὴν ἀποκεκρυμμένην: & infra: ἃ καὶ λαλοῦμεν, οὐκ ἐν διδακτοῖς ἀνθρωπίνης σοφίας λόγοις, ἀλλ' ἐν διδακτοῖς πνεύματος ἁγίου, πνευματικοῖς πνευματικὰ συγκρίνοντες. (b) (II) *Majeſtas dictionis*, qvam δείνωσις, κάλλος, & σαφήνεια cæleſtis, ſupra omnem vim & orationis ſplendorē collocat, de qva ſupra. (c) (III.) *Mutua*, omnib⁹ partibus, *Oraculorum Divinorum*, ſine ulla ἀντιλογίας vel errore, *conſenſio*, in documentum Divinæ veritatis certiſſimum, cum fide promiſſorum & minarum Numinis conjuncta. (d) In hoc genere ponuntur (I) *Eccleſiæ*, ac inprimis *primitivæ*, qvæ per manus ſibi tradita monumentorum Sacrorum αὐτόγραφα accepit, vidit, legit, probavit, cuſtodivit, *religio* & *veritas* teſtificationis, ſemetipſam, ne ſibi uni & ſoli, *qvoad nos*, ut ajunt, locus relictus putetur, divinioribus adjungentis. (e) (II) *Miracula* famæ vetuſtiſſimæ & illuſtriſſimæ celebritate, ipſis etiam hoſtibus veritatis notiſſima. (III) *Pœnæ contemtorum verbi Divini*, qvibus ejus læſa vindicata eſt Divinitas. (IV) *Martyrum* pro veritate cœleſti *oppetitæ mortes*, qvi corporibus trucidatis, flumine ſangvinis ſui, irruptionem in Eccleſiam, hoſtibus Eccleſiæ intercludendam putaverunt. (V) *Monumentorum Divinorum*, inter ferrum & faces captivitatum populi Dei, *conſervatio*, ad Judæorum Chriſtum deſpicientium ſtuporem, miraculoſa. (VI) *Adverſariorum*, & *ipſorum verbi Divini hoſtium*, qvos Eccleſia habet, *Græcorum* tàm *Aſiaticorum* qvàm *Europæorum*; *Judæorum*, & *Turcarum confeſſio*. (f) Secunda in proprietatibus S.S. nobis dicenda eſt ejus, qvæ ipſa, teſte Johanne, ἀλήθεια eſt, in *rebus* tum *dogmaticis*, ſeu ad dogmata fidei & morum, vel ut alii, fidem & religionem pertinentibus, tum non dogmaticis, (g) *Veritas Divina*, cujus meritò à Pſalte (h) prædicatur דבר־אמת. Id illud eſt, cur ab ipſa ἀληθείᾳ (i) qvos ἀπέστειλε εἰς τὸν κόσμον, dicantur ἡγιασμένοι

(υ) Heb. IV. 12.
(φ) Jacob. I. 21.
(χ) Eph. I. 13.
(ψ) Joh. III. 33.
(ω) Attribut. S.S. IX. vid. Calov. Præcognit. de S.S. authoritate p. 85. Kõnig Theol. Poſit. §. 213.
[a] vid. Kromajer.
[b] I. Cor. II. 6. 7. 14.
[c] Forma externa S.S.
[d] vid. Calov. Proleg. de auth. SS.
[e] vid. Gerh. L. L. de S. S. pag. 21. §. 32.
[f] vid. Gerh L. L. de S. S. c. III. §. 36. Walther. Officin. p. 30. Calov. de SS. p. Kõnig Theol. poſit.
[g] vid. Gerh. L. L. de S. S. c. XIIX. §. 336. conf. Calov. Proleg de Art. fidei 190.
[h] Pſal. CXIX. 43.
[i] Joh. XIV. 9.

ἡγιασμένοι ἐν ἀληθείᾳ i. e. verbo Dei. (k) Tertia exponenda S. S. *perpetua conformitas*, qvâ Scripta Prophetarum & Apoſtolorum ſemet invicem perinde intuentur, ac qvondam Cherubim, ut ille ait, (l) in propitiatorio: nimirum, non διὰ στομάτων, ſed στόματος τῶν προφητῶν, Deum locutum perhibet Lucas, (m) ut qvàm mirifica ſit omnium ἁγίων τοῦ Θεοῦ ἀνθρώπων conſenſio, apertè intelligas. (n) Qvæ tamen tanta, qvanta eſt, eſſe non potuiſſet, ſi διάκονοι τῆς καινῆς διαθήκης (o) vel minimum tradidiſſent ἐκτὸς ὧν οἱ προφῆται ἐλάλησαν (p) IV. Explicanda nobis S. S. *perfectio revelationi Divinæ debita*, qvam, totâ doctrinâ cœleſti *legis* nomine inſignitâ, extollit Pſaltes cum ait: תורת יהוה תמימה (q) paucis, ut rectè Excell. Gejer (r) non ſolùm ſanctitatis in doctrina, verùm etiam ſufficientiæ omnium ad ſalutem cognitu neceſſariorum, laudem perſecutus veriſſimam. Manet ergò, qvod ex verbis Pauli (s) ἱερὰ γράμματα, omnia ad ſalutem neceſſaria, vel αὐτολέξει & κατὰ τὸ ῥητὸν, vel κατὰ τὴν διάνοιαν continentia, (t) ſint δυνάμενά σε σοφίσαι εἰς σωτηρίαν διὰ πίστεως τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, qvodq; πᾶσα γραφὴ non *diſtributivè*, ſed *collectivè* dicta, ſit ὠφέλιμος πρὸς διδασκαλίαν &c, (u) V. Declaranda nobis eſt S. S., *diſpari in evidentia, perſpicuitas, lumen* Spiritus Sancti *internum*, precibus impetrandum pro conſeqvenda *Divinorum myſteriorum notitia*, præter *literalem*, etiam *Spirituali*, deſiderans. Eam aſſerit Pſaltes cum ait (x) מצות יהוה ברה מאירת עינים: ubſcribit aſſertioni Petrus (y) qvi ἔχομεν βεβαιότερον τὸν προφητικὸν λόγον, ᾧ καλῶς ποιεῖτε προσέχοντες, ὡς λύχνῳ φαίνοντι ἐν αὐχμηρῷ τόπῳ &c. Qvibus certos nos faciunt Propheta & Apoſtolus, tam *claram verbis* relictam hominibus eſſe Scripturam Sacram, ut cuivis nulla ætatis vel ignorantiæ culpa præpedito, eam rectè legenti, ſuum communicet ſenſum, neq; ſaltem jam *intellecta*, in rerum creditarum demum nos adducat notitiam (z) VI. Explicanda nobis Sacræ Scripturæ *ſemetipſam*, dictum vel στοιχειῶδες, vel σεμνὸν, vel μυστικὸν, vel ὀνομαστικὸν proferentem, *propriis ex fontibus*, *per ſemetipſam* ſive certo ſcopo *definitam*, ſive *antecedentem* & *conſeqventem*, ſive *obſcuriore clariorem*, *propria*, abq; ope ſummotæ ab Apoſtolo Petro ἰδίας ἐπιλύσεως, *interpretandi facultas*. (α) VII. Expediunda *facultas Canonica*, & *normativa*, qva S. S. Vet. Teſtam. *Hebræa* & N. T. *Græca*, omnium verſiounm *regula* eſt, verbumq; Dei primùm *voce prædicatum*, poſtea Dei voluntate *literis conſignatum*, *fidei, cultus, vitæ, dogmatum*, & *controverſiarum* in Eccleſia *unica*, *totalis*, ἀκριβὴς, & ἀκλινὴς *norma*, קו ſecundum Davidem, (β) κανὼν ſecundum Paulum (γ) eſt, cui oportet στοιχεῖν, adeoq; omnia dogmata fidei, non ad *traditiones*, non ad *rationem*, ſed ad τὸ γέγραπται, cum Magiſtro noſtro, (δ) ad τὸ ῥητὸν

ὡσ

(k) Joh. XVII. 18. 19.

(l) Walther Miſcell. Diatr. I. p. 113.

(m) Cap. I. 70.

(n) 2. Pet. I. 21. vid. Gerh. com. in Epiſt. ad Hebr. c. X. 7. p. 359

(o) 2. Cor. III. 6.

(p) Act. XXVI. 22. conf. Luc. XXIV 44.

(q) Pſal. XIX. 8.

(r) vid. Prælect in h. l.

(s) 2. Tim. III. 15.

(t) vid. Gerh. de S. S. p. 133.

(u) 2 Tim. III. 16. vid. Gerh. L. L. de S. S. p. 137. Bald. Com. in Epiſt. I. ad Timoth. p. 1444 b. conf. p. 1114. 1448. ſeq.

(x) Pſal XIX. 9.

(y) 2. Pet. I 19.

(z) vid. Hachſpan. ad Pſal XIX. 9. p. 89. ſeq. Gejer. Prælect. in Pſal XIX. Gerh. alios.

(α) 2. Petr. I. 20. vid. Gerh. L. L. de S. S. p. 19. § 49. Walth. Officin. Repoſ. I. Artic. V. p. 203. ſeq. Calov. König Ol. alios.

(β) Pſal. XIX. 5.

(γ) Gal. VI. 16.

(δ) Matth. IV. 4. 7. 10.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
1,-3 4° 00008 Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
1,-3 4° 8

ὑπὸ τοῦ Θεοῦ (ε) exigere. (ζ) VIII. Enarranda *poteſtas judiciaria* S. S. non *abſoluta* & *ptincipalis*, αὐτοκρατορικὴ, ἐξοχικὴ, καὶ αὐθεντικὴ; ſed κανονικὴ, eaq; reſpectu *exercitii* (I) *directiva*, qvòd *Miniſterialis inferior*, ſeu Eccleſia, unicè hanc judicem, in oculis ponere, ejusq; ex dictamine judicare debeat. (II) *Definitiva*, qvod hac Dei voce, ſententia deciſiva controverſiarum, partium lite compoſita, pronuntietur, qvò ſpectat qvod Paulo ὠφέλιμος ſit πρὸς ἔλεγχον (η) [III] *Coactiva*, non *vi* in in corpus *exteriore*, ſed in cor *interiore*, μεταξὺ ἀλλήλων τῶν λογισμῶν κατηγορούντων ἢ ἀπολογουμένων. (θ) Qvo loco digna qvæ notetur, magni Gerhardi vox eſt: *Idem eſt, ſive dicam, Spiritus Sanctus eſt Judex controverſiarum, ſive Scriptura eſt Judex Controverſiarum, qvia Spiritus Sanctus judicium ſuum nonpronuntiat immediatè, ſed in verbo ac Scriptura: ideo dicitur controverſiarum Judex, qvia eſt vox Spiritus Sancti, ſicq; idem effectus tribuitur cauſæ principali & inſtrumentali, qvia principalis agit per inſtrumentalem, & inſtrumentalis agit in virtute cauſæ principalis*, h. i. (ι) IX. Proferenda *efficacia Divina* S. S. *nativa* illa, & ſine vi aliunde accidente *intrinſeca*, ac in *hominibus* non *moraliter* ſolùm movendis, ſed *efficaciter illuminandis*, *convertendis*, & *ſalvandis*, *effectiva*, neq; *objectiva* tantùm, & *ſignificativa*, ſeu ſignificandi vocibus res, de qvibus docet, qvippe qvæ natura ſua, ex ordinatione Divina, etiam nullo in uſu poſita, qvod ad *actum primum* attinet, πνεῦμα καὶ ζωὴ, (κ) δύναμις Θεοῦ (λ) δύναμις deniq; Θεοῦ ἐστιν, εἰς σωτηρίαν παντὶ τῷ πιστεύοντι. (μ) Fuêre *primaria attributa* S. S. *formaliter* conſideratæ, à qvibus *ſecunda*, vel *ſecundaria* eſt, I. *Neceſſitas*, non *abſoluta*, ſed ex *ordinatione divina*, obvitæ humanæ brevitatem, ob hominum multitudinem, ob traditionis minus fidelem cuſtodiam, ob memoriæ infirmitatem, hominis ad errorem propenſionem, Satanæ dolum & vafriciem, ipſius deniq; doctrinæ cœleſtis ἀσφάλειαν. (ν) II. *Integritas* S. S. ad univerſum Canonem, (ξ) ad ſingulos libros, ad ſyllabam unamqvamvis, ad Ἰῶτα ἓν καὶ μίαν κεραίαν patens (ο) de qva ſtrictim ſupra. (π) III. *Fontium puriſſima ſinceritas*, & *authentica dignitas* ab omni tam *malitia Judæorum*, qvam ex *inſcitia* & *incuria* librariorum, inter *errores Typographorum* & *Correctorum*, depravatione, omnium in univerſum Codicum V. & N. T. *aliena*, adeoq; digna, qvæ verſionibus omnibus non modò præferatur, ſed & norma ſit, de qvo ſupra. (ϱ) IV. *Catholica*, qvæ dicitur, *commmunicabilitas*, ſeu omnium omninò hominum, ſine diſcrimine etiam *Laicorum*, admiſſio ad Sacræ Scriptutæ lectionem, ipſius Chriſti præcepto: ἐρευνᾶτε τὰς γραφάς (σ) & declaratione providentiæ Divinæ, in verſionum Chaldæarum, Græcarum, Syriacæ, Arabicæ, Æthiopicæ, Latinæ, Germanicæ, aliarumq; accuratione, adverſus eam pernegantes, roborata & firmata. (τ) Ultimò amplitudi-

(ε) Matth. XXII. 38. conf. Marc. IX. 12. Joh. V. 43. Act. III. 2. XIII. 33. XVIII. 28. al. vid.

(ζ) vid. Hun. Oper. Tom. Apolog. contra Tanner. c. V. Gerhard. LL. de S. S. c. XXI. Calov. Proleg de S. S. p. 109.

(η) 2. Tim. III. 16.

(θ) Rom. II. 15.

(ι) vid. Altorff. Obſerv. in Harmon. Evang. p. 1325. Gerh. II. de S. S. c. XXII. p. 170. 172. Bald. in Olear. Art. V. p. 41. Calov. de S. S. p. 117.

(κ) Joh. VI. 63.

(λ) 1. Cor. I. 18.

(μ) Rom. I. 16. conf. Matth: XIII. 1. 1. Pet. I. 28. &c. vid. Calov. de S. S. p. 120. ſeq. Bald. alios.

(ν) Luc. I. 3. Phil. III. 1. vid. Walth. Offic. p. 116. ſeq. Calov. de S. S. p. 126. ſeqv. Geth. Exeg. de S. S. p. 15. q. 1. alios.

(ξ) Gal. VI. 6.

(ο) Matt. V. 18. Luc. XVI. 17. vid. Walth. Offic. Rep. I. p. 107. Calov. de S. S. p. 129. alios.

(π) vid. de Perf. S. S.

(ϱ) Teſtim. probab. auth. S. S. vid. Glaſſ. Phil. Sac. lib. I. Tract. 1. Calov. de S. S. p. 137. Crit. Sac. p. 380.

(σ) Joh. V. 39.

(τ) vid. Gerh. de S. S. c. XXIV. p. 187. ſeq. Walth. Offic. Repoſit. I. Thec. IV. p. 245. ſeq. Calov. Crit. Sacr. p. 673.

tudinis S. Sripturæ præconia exaggerat ejus partitio, eaq́; primùm qvidem *totius*, facta in *Propheticam Vet. Teſt.*, ante Chriſtum in carne exhibitum à Prophetis exaratam, maximam partem ea continentem, qvæ ad fœdus & pactum Dei, cum hominibus, legale ſpectant; & *Novi Teſtamenti Evangelicam & Apoſtolicam*, poſt Chriſtum exhibitum, ab Evangeliſtis & Apoſtolis conſignatam, pleraq́; continentem, qvæ fœdus Dei cum hominibus Evangelicum ſpectant. *Utriusq́;* in libros *Canonicos*, à *Canone* non *Eccleſiaſticæ lectionis*, ſed *fidei confirmationis*; à *Canone* non *particulari* & *temporali*, ſed *univerſali* & *perpetuô*, reſpectu & *originis*, ſeu Θεοπνευστίας, & *finis*, ſeu *Canonizationis*, ut ajunt, Divinæ; *Canonis*, cujus plenitudo non *in numero librorum* conſiſtit, ſed in *perfectione doctrinæ*, qvâ perfectus erat etiam libris N. T. nondum exſtantibus; (υ) ſic appellatos, qvia conſtituti ſunt à Deo *regula Eccleſiæ*, ad qvam exigi debent *credenda* & *agenda*: (φ) & *Apocryphos*, qvi ignotæ Θεοπνευστίας & originis, ad morum in Eccleſia diſciplinam, *qvà cum Canonicis conveniunt* in Eccleſiam admiſſi, ab *abſcondendis*, ſeu *adulterinis* diſtincti: (χ) illi dicti ἐνδιάθηκοι, ἀναμφιλέκτως ἐνδιάθηκοι, διαθηκόγραφοι, ὁμολογούμενοι, γνήσιοι, ſeu, qvi ad *teſtamentum pertinentes*, omnium conſenſu recepti. & probati ſunt; *Catholici* item & *Eccleſiaſtici*. ſeu immotum fidei Catholicæ fundamentum complexi, & omnium Eccleſiarum ſuffragia meriti, ἔνθεοι βίβλοι, ſeu à Chriſto citati, titulo ſuo comprehendunt [I] *Moſen* (ψ) ſeu *legem* תורה (ω) ſeu *libros legales* (a) i. e. qvinq; libros Moſis, Geneſin, Exodum, Leviticum, Numeros, Deuteronomium, à Græcis appellatos, ab Hebræis בראשית, שמות, ויקרא, במדבר, אלה הדברים inſcriptos; qvibus annexi ſunt libri qvinq; *Appendicis*, vel *Feſtuales* à diebus feſtis, qvibus publicè prælegebantur, nuncupati, qvos partim *Hiſtoricis*, partim *Paraineticis*, vel Poëticis & Doctrinalibus libris, Chriſtiani annumerant, Canticum Canticorum, Ruth, Threni, Eccleſiaſtes, volumen Eſther. [II] Prophetas, (b) *priores* qvidem, (c) ſeu Hiſtoricos libros, i. e. librum Joſvæ, Judicum, Ruth, de qvo ſupra, Samuelis II. Regum II. & libri Chronicorum II. (de qvibus infra.) *Poſteriores* autem Propheticos, *ſtrictè* ſic dictos. (d) alios *Majores* à magnitudine Scriptorum, Eſaiam, Jeremiam, Ezechielem, Danielem, (de qvo infra,) alios *Minores* numero duodecim, Hoſeam, Joëlem, Amoſum, Abdiam, Jonam Michæam, Nahum, Habacuc, Zophoniam, Haggœum, Zachariam, Malachiam. (III) *Pſalmos*, (e) ſeu *Hagiographa*, (f) vel *Paraineticos* & *doctrinales*, (g) Pſalterium, Proverbia Salomonis, Job, Danielem, (vitio Rabbinorum numero Prophetarum exemtum) Ezram, Nehemiam, Chronica, ſuo inter Hiſtoricos loco, perperam à Rabbinis mota, ſingulos & univerſos libros Vet. Teſt. Novum autem Teſtamentum libros habet, docendi cauſa diviſos in libros

(υ) vid. Bald. Com. in Epiſt. I. Tim. p. 1443.a. Conf. Com. in Epiſt. ad Coloſſ. p. 1114.

(φ) vid. Calov. Crit. S. p. 236. ſeq.

(χ) vid. Gerh. Exeg. c. VI. de S. S. pag. 30. §. 9. 7.

(ψ) Ex cit. Chriſti Luc. XXIV. 44.

(ω) Ita dividentibus Rabb.

(a) Ex Nomenclat. Chriſtianorum. vid. Fabric. Partit Codicis Hebr. c. XI. p. 45.

[b] Ex citat. Chriſti Luc. XXIV.

[c] vid. Fabr. partit. Cod. Hebr cap. V. p. 23. conf c. XI. p. 44.

[d] Chriſtianis vet. & recentioribus.

[e] Ex citat. Chriſti ſupra allata.

[f] à Rabbin. ſic nominata.

[g] Chriſtianis veterib. & recentior.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
1,-3 4° 00008 Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
1,-3 4° 8

bros *primi ordinis*, (h) qvi itidem γνήσιοι καὶ ἀναμφιλέκτως διάθηκοι haben-
tur: Evangelium Matthæi, Marci, Lucæ, Johannis, Acta Apoſtolo-
rum; *Hiſtoricos*: Epiſt: ad Romanos unam, ad Corinthios duas, ad Ga-
latas unam, ad Epheſ: unam, ad Philippenſes unam, ad Coloſſenſes u-
nam, ad Theſſal: duas, ad Timoth: duas, ad Titum unam, ad Philem:
unam, priorem Petri, primam Johan: omnes *Doctrinales*: *Secundi ordinis*
libros, qvi ἀντιλεγόμενοι ὑπό τινῶν, ſunt, ut Epiſtola ad Hebræos, Jacobi,
Judæ, poſterior Petri, ſecunda & tertia Johannis, *Doctrinales*: Apocaly-
pſis, *Propheticus*: Illorum Veteris Teſtamenti, alii *opinione & reipſa* Apo-
cryphi ſunt, ut tertius & qvartus Esdræ, tertius & qvartus Maccabæo-
rum, Oratio Manaſſis, Pſal. CLI. Appendix libri Job; alii *opinione hære-*
ticorum Canonici, *aſſertione Orthodoxorum & reipſa Apocryphi*: Integri illi, ut
Syracides & liber Sapientiæ, argumento *doctrinales*: Tobias, Judith,
Baruch, primus & ſecundus Macchabæorum, argumentô, *hiſtorici*: &
integrorum partes, ſeu fragmenta, ut additamenta ad Eſther & Danie-
lem, hymnus trium puerorum, hiſtoria Belis & Draconis, hiſtoria Su-
ſannæ, Epiſtola Jeremiæ, libro Baruch affixa. *Partium* autem *Sacræ Scri-*
pturæ partitio, alia *qvarundam*, alia *omnium* eſt: illâ ab Hebræis factâ, tex-
tûs *majores* Moſaici in LIV. Sectiones, i. e. lectiones, ut appellant, Sab-
bathicas, nominibus פרשה & סדרה ab invicem diſtinctas, & Pro-
phetici, non tamen omnes, in lectiones *Sidræ* homogeneas, nomine
הפשרה nuncupatas, diviſi ſunt. (i) Hæc partium omnium, i. e. totius
contextus librorū eſt, cum olim nulla fuiſſet, lege unico *paſuch* incluſâ, (k)
cujus, poſt ſexcentorū demum annorū à Chriſto decurſum, varia diſting-
vendi per *ſententias*, *commata*, *membra*, inita via eſt. (l) Ac qvod ratio-
nem diſtingvendi textum, per capita, Hebræis סימנים vel פרקים di-
cta, literis numerabilibus Alphabeti, ad alteram partem paginæ exteri-
orem diſtincta, Judæi Chriſtiani ad imitationem τμημάτων Græcorum,
ſed minus accuratè ſeparatis ab invicem ſeparandis, inſtituerint; qvod
Græci, volumina Scripturæ Sacræ in particulas qvaſdam numeris diſtin-
ctas diviſerint, alias τίτλοι, alias κεφάλαια appellatas: qvod alii libros,
in titulos ſeu partes majores, diſpecuerint: qvod deniq; vetuſtiores La-
tini in capita, ſed plura qvam hodie numeramus, libros diſtribuerint,
pervulgatum eſt; Numerum autem minorem, qvo Textus Biblicus ho-
die definitus cernitur, iniiſſe Hugonem Cardinalem à S. Caro, & id
vulgo creditur; Jam capita textus certis חומשים, ſeu qvinq; diſtin-
ctis comatibus, abhibitis ad id literis א, ה, י & טו loco יה *qvindecim* no-
tantibus, in paginæ parte interiore ad textum collocatis, ab Hebræis di-
viſa ſunt, poſtqvam ſingula *peſuchim* per *ſoph paſuk*, ſeu duo puncta, ad
finem

[h] vid Gerh. Exeg de S. S. ca p. IX. pag 87. ſeq.

(i) vid. Partit. Fabr Cod. Hebr c. X conf. Walth. Offic Repoſ. I. p 236. ſeq. Leuſd. Philol. Heb alios.

(k) vid. Eliam Levit. conf Walth. Offic. Repoſ. I. p 240.

[l] vid Hieron. Præfat. in libr. Paralip. Fabr Walth. alios.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
1,-3 4° 00008 Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
1,-3 4° 8

finem cujuslibet poſita, diſtincta eſſent: à qva via, cum ingredi vellet, tam longè aberravit vulgatus Bibliorum Interpres, qvàm propè abfuit, qvi, filio adſcribente, laudem diſtinctionis Capitum in verſus vel commata numerata, occupavit, Robertus Stephanus. (m)

(m) vid. Gerh. Exeg. SS. c. V p. 28. Walth. Offic. Repoſit I à p. 137 ad 244. Kromaj. Polymath part. II. c. V. p. 114. ſeq. alios.

CAPUT TERTIUM.

Concluſiones Theologicæ, ſeu Articuli fidei, in Scriptura αὐτολέξει, *vel* κατὰ διάνοιαν καὶ συνανακολούθησιν *expreſſi, ab iis monumentis Sacris, qvæ fidem non concernunt, diſtincti. Articuli etymologia, fides qvæ creditur, fides qvâ creditur; Articulorum fidei Synonymia, veritates ſecundæ, credenda; Homonymia: Principium eſſendi, cognoſcendi; Materia circa qvam, ſeu Objectum; res fidei & circa fidem. Forma generica: Finis: Definitio. Attributa: Diſtinctio in puros & mixtos; Myſteria: in Fundamentales & non Fundamentales: illorum Objectum, Forma, Finis, Affectio, Diſtinctio, Fundamentum perſonale, doctrinale, organicum, reale: Fundamentales Articuli primarii, antecedenter & conſeqventer ad fidei fundamentum ſe habentes, fundamentum conſtituentes: Secundarii.*

ATq; ut extremum aliqvid S. S. Theologiæ protheoretica hæc habeat tractatio, diſtinctè nobis proponendæ ſunt *Concluſiones Theologicæ ad fidem pertinentes*, ex principio jam pertractato effectæ, ſeu dogmata & Enunciationes literis ſacris αὐτολέξει, κατὰ διάνοιαν, vel συνανακολούθησιν expreſſæ (1) à Præceptis morum, promiſſis & minis legalibus, Hiſtoricis, ſolam morum doctrinam tradentibus, fidemq; perinde qvidem ac hæ merentibus, ſed tamen minus concernentibus diſtinctas. *Articulos* appellant, vel ab *artu* diminuta voce, & qvadam migratione, à propria, artuum & juncturarum corporis ſignificatione, ad *concluſiones memoratas* tranſlata; tum ob *mutuam* & neceſſariam eorum inter ſe *cohærentiam*, de qva infra: tum ob σωματοποιήσεως univerſæ doctrinæ Chriſtianæ, his qvaſi nodis & vinculis *ſolutionem* (2) vel ab *arctando* deducta, ſenſu vel *activo*, qvo articulus vocatur principium diſtinctionis, qvales ſunt articuli Grammatici; vel *paſſivo*, qvà qviddam in ſe arctatum eſt,

[1] vid. Hun. Oper. Tom. II. pag. 515. Gerh. Exeg. de S. S. c. XIX. p. 131. Calov. Proleg. c. X. de Art. fid. p. 189.

[2] vid. König c. III. de Art. fid. §. 127.

ceu

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
1,-3 4° 00008 Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
1,-3 4° 8

ceu *terminus reſolutionis*; qvomodo membra qvædam hominis dicuntur articuli:(3) *Fidei*, vel ut alii, *doctrinæ fidei* articulos, (citra tamen latitudinẽ rei) vocant, (4) non ejus *qva creditur* & apprehenditur Chriſti meritum, qvæ *fiducialis Objecti apprehenſio* cenſetur, ſed fidei *qvæ creditur*, hoc eſt *doctrinæ fidei*, (5) loco ipſorum Articulorum *fide* poſita à noſtris, ubi præcipiunt interpretationem S. S. analogiæ *fidei* eſſe debere conformem. (6) Porrò *capita doctrinæ Chriſtianæ*, *veritates Theologicæ*, *veritates ſecundæ*, (7) reſpectu *veritatis primæ*, ſeu ipſius *revelationis divinæ*, de qva infra, peculiariter deniq; *credenda* ſalutantur; voce ad id qvod *pars* eſt *doctrinæ fidei* (8) adſtricta, non in omne qvod verbo Dei traditum, utiq; etiam credendum eſt, dilatata; de qvo infra. Ac pro varietate ſignificandi, eſt qvandoq; cum vox Articulorum fidei, ex uſu D. D. Eccleſiæ ad ipſorum *principium cognoſcendi* extenditur (9) qvi *ſtrictè*, in ſtatu deſtitutionis, ſignificant *id qvod creditur*. Qva ratione *principium Eſſendi* Articulorum fidei, *Deus* eſt, idem *Articulorum fidei*, pro poteſtate αὐτοκρατορικῆ, Eccleſiæ omninò negatâ, (10) *conditor*, & *verbi ſui auctor*. *Principium cognoſcendi* eſt revelatio Divina, *fidem ſpectans*, vel *immediatè* vel *mediatè* nobis communicata, religionisq; noſtræ capita, *ſingula* & *univerſa*, *certis* & *propriis* cuiq; *ſedibus aſſignatis*, i. e. *locis Scripturæ*, qvibus ex inſtituto de qvolibet doctrinæ cœleſtis capite diſſeritur, (11) *verbis claris* & *perſpicuis*, *ſenſuq;* *literali* pertractans. (12) *Materia circa qvam*, ſeu Objectum conſiderationis, ſunt credenda, *qva talia*, ſeu ut ſunt *partes doctrinæ fidei*, (13) vel *res fidei* diſtinctæ à *rebus qvæſtionis*, ceu *circa fidẽ*, ut *res indifferentes*, qvas appellant, circumſtantiam ſolùm aliqvam rei ſpectantes. (14) *Forma generica* eſt *relatio fidei capitum diſtinctorum, tum ad ſe invicem*, tum ad univerſam doctrinam fidei, cujus ſunt articuli. (15) *Finis* articulis fidei propoſitus, *ſalus eſt hominis æterna*. Hinc *Articulus fidei* vi non latiſſima *pars eſt doctrinæ cœleſtis*, *de Objecto certo fidei credendo*, *ex verbo Dei revelato*, qva tali, *ad ſalutem æternam*. Horum Articulorũ attributum, I. *Veritas*, i. e. conformitas Articulorum fidei per ſe, cum revelatione divina (16) & *certitudo* ratione *Subjecti ſeu fidei*, πληροφορίαν & παῤῥησίαν, i. e. notitiam non *implicitam*, ſed *explicitam*, aſſenſum, & fiduciam complexa (17) *Cohærentia* & *Harmonia*, perpetuaq; inter ſe conformitas mutua, & indiviſus nexus capitum fidei, ad modum articulorum corporis humani, vel articulorum catenæ, qva fit qvod fides *una* dicatur, *copulativa*, *omnium Articulorum fidei* notitiam reqvirens; qvodq; nullus Articulus è catena fidei tolli, nullum dogma alteri revera adverſum, ex alio in catena necti poſſit. (18) III. *Sublimitas & Eminentia*, qva Articuli fidei, præcipuè *myſteriorum* titulo gaudentes (de qvibus infra) excedunt νοῦν, ἢ λόγον,

[3] vid. Calov. Proleg. de Art. fid. p. 190.
[4] vid. Calov. Proleg de Art. fid p 190. König §. 128.
[5] vid. König §. 128. Olear
[6] vid. Gerh Exeg. de SS. c. XXV. p. 203.
[7] vid. Gerh LL. de Juſtif Sect. V, p. 585.
[8] König cap. III. §. 129.
(9) Kromaj. Theol. Poſit. Polem p. 14. 15.
[10] vid. Gerh. LL. de Myſter. Trinit. p. 334. §. 39.
(11) vid Chemnit. de Gratia Dei p. n. ed. 166. Hun. Tom. I. Oper. Latin. p. 1049. Conf. Hulſemann. de dogm. fid. ad ſalut cred. neceſſ. Theſſ. 12. p. 424.
(12) vid. Gerh. Exeg. de S. S. c. XX. pag. 154. LL. de Deo & Attribut. Div. cap. XXIV. p. 204.
[13] König Theol. Poſit. conf. §. 129. cum 132. vid. Hulſemann. de Dogm. fidei ad ſalut. neceſſ. Theſſ. 7.
[14] vid Baldv. Com. in Epiſt. Paul. p. 255. 1073. conf. Kromaj Theol. Poſit. & Pol. p. 22.
[15) vid. König §. 133.
(16] vid. Calov. Proleg. de Artic fid. p. 193.
[17) vide Calov proleg de Artic fid. p 193
[18] vid. Hun. Oper. Tom. I. Artic. de Eccleſ. p. 1273. Baldv. Comm. in Epiſt. ad Tit c. I. p. 1469 b. §. 3. Comm. in II. Ep. ad Cor X. p. 702. n. edit. Calov. Proleg. de Art Fid. p. 159. König Protheos. c. III. §. 135.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
1,-3 4° 00008 Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
1,-3 4° 8

γον, ἢ πᾶσαν κατάληψιν, qvos propterea *σάρξ καὶ αἷμα οὐκ ἀπεκάλυψε*, *ratioq;* *Principiis ſuis*, *incipientibus ab intellectu*, *deſinentibus in fide*; nec *demonſtraverit*, nec *elevaverit*. (19) *Inevidentia* Articulis tributa, ex qva parte *lumine naturæ*, *Objecta fidei propria*, *τὰ μὴ βλεπόμενα* (20) percipi & innoteſcere neqveunt; ipſâ ſcriptâ revelatione perſpicuè tradita, adeoq; in clariſſima luce poſita. (21) Reſtat ut diſtributè abſolvatur explicatio Articulorum, qvi in puros & mixtos dividuntur. Illi *merè Theologici*, *Articuli fidei ſimpliciter*, & *myſteria* dicti (22) [illegible] *revelatione* hauriuntur, *ſola fide* percipiuntur, *creduntur*, & [illegible] (23) Hi *res fidei* qvoq; appellati, *ſenſu latiore*, *rationeq;* & [illegible]*ophiæ inſtitutione* conſtantes & innoteſcentes, *ſciuntur*, ut qvi aliqvid ἀνάλογον in natura habent, qviq; argumentationes ab eadem admittunt, qvarum *principium* & *concluſiones* omnino non ſunt *Heterogeneæ*: minimè tamen *creduntur*, niſi qvatenus *verbo* conſtant & aſtruuntur *revelato*, ex qvo adeo id eſt, qvod *illi* & *myſteria ſint*, & *res fidei*: *hi res fidei* ſint, non item *myſteria*. (24) Horum alii Articuli ſunt *fundamentales*, fundamentum *fidei* & *ſalutis*, ſeu fidei *qva creditur*, & *qva creditur*, tum *perſonale*, tum *doctrinale*, tum *organicum*, tum *reale*, à Deo ratione *ordinationis*, *decreti æterni*, & *exſecutionis*, ſeu *miſſionis filii in carnem* (a) ab Evangeliſtis & Apoſtolis, *ratione declarationis*, & *ſpecialis miniſterii* in Eccleſia poſitum, ſpectantes. (b) Immo *fundamentum ſalutis* dicti, ſeu Articuli, qvibus ſuperſtructa eſt ſalus animarum, (c) qvi *ignorari*, vel ſaltem *negari* ſalvo fidei fundamento neqveunt (d) Alii *non fundamentales*, qvi illæſo fidei fundamento & ignorari, & negari poſſunt. (e) Illorum *Objectum*, vel *materia circa qvam*, ex ſententia noſtrorum, (f) ſunt *credenda*, ſeu ut alii *res credendæ*, qvæ fidei eſſentiam ingrediuntur; niſi malis dicere, verſari Articulos fidei circa *credenda*, *fundamentum conſtituentia*, vel *fundamento propinqva*, *propinqviora*, *proxima*, i. e. vel *prope*, ſeu *mediantibus pluribus*, (g) vel *propiùs*, ſeu *mediante eo qvod conſeqvuntur uno*, vel *proximè*, ſeu *immediatè*, ita ut *ei ſubſtent*, *fundamentum attingentia*. (h) *Forma* eſt *arctiſſima* ac *neceſſaria* horum Articulorum *cohærentia*, & *copula* tum *mutua*, tum qvoq; *cum fundamento fidei*. (i) *Finis*, eſt *æterna ſalus*, ad qvam deducunt, vel *indirectè* vel *directè* eam *efficiendo*, vel ab *impedimentis conſervando*. Cujus univerſæ σοφίας λόγον (k) deinceps nobis aperiet qvi idem σοφία eſt, & Ἀρχὴ καὶ τέλος. (l)

[19] Matth. XVI. 17. vid. Baldv. Comm in Epiſt. ad Coloſſ. p. 1074. Calov. de Art. fid. König § 135. Olear. Ind. Gen. Bald. Theol. Poſit. Art. III § 12.
(20) Hebr. XI. 1.
(21) vid. Gerh. LL de S. S. Trin. Myſterio. Theſſ V. p. 326. Exeg. de S. S. c. XX. §. 413. XXV. § 31. Baldv. Comm in Epiſt. ad Gal. p n. ed. 818. Calov. de Art fid p. 194. conf. König § 135.
[22] vid. Baldv. Comm. in Epiſt ad Coloſſ p 1074 n. ed.
[23] vid Gerh. L L de Myſter Trinit. § 18 p. 324 Baldv loc. cit. Calov de Art. fid. p. 195. König §. 137.
[24] vid. Baldv Comm in Epiſt ad Coloſſ p. 1074 Calov de Art fid p. 195 König § 138.
(a) Gal IV 4.
(b) vid Baldv. Com. in Epiſt. ad Cor. I. p. 315. Calov. Proleg. p. 196. König Theol Poſit. Proth. §. 139.
(c) vid. Hun Oper. Tom. III. in c. XVI Matth. p. 380. conf. Oper. Tom. I p. 289.
(d) vid. Gerh L L. de S. S. Trinit. c. VII. ἐκθεσ. I p. 320 conf. Calov Proleg. de Artic. fid. p. 196. König §. 141.

(e) vid. Hulſem. de dogm. ad ſalut creditu neceſſ. Theſ. XI. p. 420. König §. 140. (f) Hulſem. de dogm. ad ſalut. credit neceſſ Theſ. IX. [g] vid. Hulſem. p. 142. [h] vid Hulſem. p. 142. 424. 426. 429 Conf Calov. Proleg. de Artic. fid. §. II. p. 196. König §. 142. (i) vid. König 143. (k) 1. Cor. XII. 8. (l) Apoc. I. 8.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
1,-3 4° 00008 Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
1,-3 4° 8